

Persekitaran Pembelajaran yang Selamat dan Inklusif¹

Ringkasan Eksekutif

Ringkasan dasar ini menghuraikan punca-punca utama yang menyumbang kepada persekitaran pembelajaran yang tidak selamat di sekolah awam Malaysia, amalan yang terbukti berkesan dalam menangani isu tersebut, serta perubahan dasar yang diperlukan bagi mewujudkan sekolah yang lebih selamat dan inklusif.¹ Teras kepada konsep persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif ialah keperluan untuk mempunyai suatu takrifan sejagat yang mengutamakan kesejahteraan pelajar. Ringkasan dasar ini berasaskan pemahaman bahawa persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif bukan sekadar ruang fizikal yang melindungi pelajar daripada ancaman dan bahaya fizikal. Sebaliknya, ia juga mesti menjadi persekitaran yang menjunjung maruah insan, menyokong kesejahteraan emosi dan kesihatan mental pelajar, serta berusaha memastikan setiap pelajar berasa selamat, diterima dan selesa agar mereka dapat mencapai potensi diri sepenuhnya. Empat faktor utama yang menjejaskan keselamatan dan inklusiviti persekitaran pembelajaran ialah: a) kekurangan pendekatan dan amalan yang berpusatkan pelajar;² b) kekurangan inisiatif untuk mencegah serta menangani prasangka dan kecenderungan berat sebelah; c) penyalahgunaan amalan disiplin terhadap pelajar; dan d) ketiadaan mekanisme bebas untuk memastikan akauntabiliti penguatkuasaan yang berkesan. Bagi memastikan semua pihak berkepentingan mempunyai persefahaman yang sama tentang standard yang perlu dipenuhi dalam mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif, ringkasan dasar ini mencadangkan pencegahan terhadap tiga kategori kemudaratan utama, di samping memastikan mekanisme pemulihan dan keadilan yang berkesan tersedia bagi menangani kemudaratan tersebut. Kategori kemudaratan tersebut ialah: a) kemudaratan yang berpunca daripada amalan budaya, tradisi, kepercayaan, serta penyalahgunaan kuasa dan autoriti (termasuk tindakan yang melampaui bidang kuasa) yang dikenakan ke atas pelajar. b) kemudaratan yang berlaku apabila keperluan pelajar yang pelbagai diabaikan, dipinggirkan atau tidak diiktiraf, termasuk keperluan berkaitan ketidakupayaan fizikal, gaya pembelajaran, kesejahteraan diri dan privasi. c) kemudaratan secara langsung atau tidak langsung yang berpunca daripada komunikasi bersifat atas-ke-bawah yang lemah antara pembuat keputusan dan pelaksana pendidikan (iaitu guru dan pegawai perkhidmatan pendidikan), serta penguatkuasaan yang tidak konsisten oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) terhadap dasarnya sendiri dan dalam memenuhi tanggungjawab dan kewajipannya mengikut undang-undang.

Dapatan kajian KRYSS Network menunjukkan bahawa dua elemen amat penting dalam mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif: penyertaan pelajar yang bermakna dalam proses membuat keputusan, dan penguatkuasaan yang tegas, adil serta bebas daripada prasangka. Walaupun amalan-amalan terbaik telah dikenal pasti dan dihargai oleh pelajar serta guru, pelaksanaannya masih tidak konsisten antara sekolah-sekolah awam di Malaysia.

Ketelusan merupakan elemen yang sangat penting atas dua sebab utama. Pertama, bagi memastikan pihak yang mempunyai kuasa dipertanggungjawabkan supaya

pelajar dan pemberi maklumat berasa selamat serta yakin bahawa pelanggaran tidak akan berlaku atau berulang. Kedua, bagi memastikan isu-isu semasa dan cabaran berterusan (termasuk dapatan kajian pihak KPM), maklumat peruntukan sumber dan hasil audit) dapat diakses secara terbuka dan tertakluk kepada penelitian awam. Ringkasan dasar ini mengemukakan beberapa dasar alternatif dan cadangan dasar yang boleh dipertimbangkan bagi melengkapkan matlamat pendidikan Malaysia secara keseluruhan.

Cadangan-cadangan tersebut adalah seperti berikut:

¹ Penerbitan ini dibangunkan oleh KRYSS Network dengan kerjasama Kempen Tiada.Guru dan Pride in Research, dan dibiayai oleh Kesatuan Eropah.

² Pembelajaran berpusatkan pelajar merujuk kepada pendekatan pendidikan yang menekankan peranan aktif pelajar dalam proses pembelajaran, di mana mereka mempunyai kebebasan untuk memilih apa yang mereka pelajari dan bagaimana mereka belajar. Ini berbeza dengan pendekatan tradisional yang lebih menekankan peranan guru sebagai penyampai maklumat.

- Menambah baik latihan pra-perkhidmatan dan dalam perkhidmatan untuk guru, serta mengintegrasikan latihan berkaitan prasangka dan kecenderungan berat sebelah ke dalam proses pensijilan perguruan.
- Menubuhkan pasukan pelbagai disiplin di sekolah, serta melibatkan Ombudsman Awam sebagai pakar bebas yang diiktiraf bagi menangani kes-kes serius seperti buli, gangguan seksual dan serangan seksual.
- Memperkukuh kesedaran dan latihan sensitiviti gender secara berterusan bagi membanteras amalan diskriminasi dan budaya yang memudaratkan.
- Memberikan ruang dan peluang kepada pelajar untuk memainkan peranan aktif dalam memupuk inklusiviti serta menyertai dialog dasar bersama pihak sekolah bagi memastikan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif.
- Mewujudkan prosedur operasi standard (SOP) yang jelas, konsisten dan tidak bersifat arbitrari. SOP ini perlu dianggap sebagai kod etika hidup yang dikemas kini secara berkala serta disertakan dengan langkah-langkah pelaksanaan dan penguatkuasaan yang jelas. Pensijilan kefahaman terhadap SOP hendaklah diwajibkan bagi guru dan pegawai perkhidmatan pendidikan, dan mereka hendaklah dipertanggungjawabkan sekiranya pelanggaran tidak dilaporkan dengan segera dan sepenuhnya.
- Mewajibkan semakan latar belakang yang menyeluruh dalam proses pengambilan guru, jurulatih sukan, sukarelawan, pembantu pengajar, pengawal keselamatan, pekerja kantin dan lain-lain bagi mengurangkan risiko sikap perkauman, prejudis dan kecenderungan tingkah laku yang memudaratkan kanak-kanak.
- Melaksanakan desentralisasi supaya kuasa dan proses membuat keputusan dipertanggungjawabkan kepada pasukan tempatan yang terdiri daripada pelbagai pihak berkepentingan dan pelbagai disiplin, bagi mengutamakan pendekatan berpusatkan pelajar dan penglibatan pelajar yang substantif. Kuasa membuat keputusan perlu dipindahkan ke peringkat daerah dan sekolah tanpa mengukuhkan hierarki kuasa yang sedia ada.
- Memastikan ketelusan dalam penerbitan dapatan kajian KPM serta pelaporan kes buli, gangguan seksual dan serangan seksual.

Ketelusan ini penting untuk meningkatkan kepercayaan awam, mewujudkan asas bagi perbincangan yang konstruktif, dan menggalakkan iltizam politik untuk menangani isu-isu tersebut secara berkesan. Kajian yang dijalankan oleh KPM hendaklah menggunakan metodologi penyelidikan yang kukuh dan dijelaskan secara terperinci agar dapat dinilai secara kritikal oleh pihak luar.

- Menubuhkan mekanisme bebas yang menyeluruh dan berkesan untuk perlindungan pemberi maklumat. Pelajar, guru dan ibu bapa yang melaporkan salah laku pendidik hendaklah didengar, dipercayai serta diberikan perlindungan fizikal dan sokongan psikososial yang sewajarnya oleh pihak luar yang bebas dan berkeadilan.
- Menyeragamkan dan memperluaskan amalan terbaik ke semua sekolah. Tahap keselamatan dan inklusiviti yang dinikmati oleh pelajar tidak seharusnya bergantung kepada keperibadian individu tertentu, sebaliknya perlu dijamin melalui standard kualiti yang konsisten. Ini memerlukan penilaian menyeluruh terhadap pembiayaan sekolah awam, termasuk audit sumber bagi menentukan nisbah minimum tenaga kerja, kos latihan guru yang komprehensif, pelaburan infrastruktur yang diperlukan, dan kos pelaksanaan amalan terbaik secara sistematik.
- Menubuhkan Ombudsman Awam yang mempunyai kuasa penguatkuasaan dalam sistem persekolahan. Ombudsman Awam hendaklah mampu menyediakan perlindungan bebas untuk pemberi maklumat, menyiasat kes salah laku sama ada melalui aduan atau inisiatif sendiri, serta mengambil tindakan tatatertib, pemulihan, punitif atau perundangan terhadap pegawai yang terlibat. Ombudsman ini hendaklah dianggotai oleh kaunselor, pakar undang-undang hak kanak-kanak, pekerja sosial dan anggota masyarakat yang telah melalui proses saringan. Ia juga perlu berupaya memantau sekolah secara langsung serta membantu pelajar membuat laporan kepada Polis Diraja Malaysia (PDRM) dan/atau Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM) secara bebas. Ombudsman Awam hendaklah diwujudkan sebagai badan perlembagaan yang bebas daripada cabang eksekutif kerajaan, mengeluarkan laporan berkala secara telus, tertakluk kepada tempoh masa siasatan yang jelas, mempunyai kuasa untuk menguatkuasakan keputusan hasil siasatan, dan diaudit oleh badan bebas di luar kerajaan.

Akhir sekali, semua dasar alternatif dan cadangan dasar yang dikemukakan dalam ringkasan dasar ini mestilah berteraskan keperluan, pengalaman hidup dan maklum balas pelajar. Selain mengamalkan pendekatan pedagogi yang berpusatkan pelajar, pendekatan kolaboratif yang berfokuskan pelajar juga perlu diterapkan dalam mengenal pasti pihak berkepentingan yang dipercayai oleh pelajar untuk memperjuangkan hak mereka. Pelajar hendaklah diberikan hak untuk memilih pihak yang akan mewakili dan menyokong mereka dalam kes-kes buli, gangguan seksual dan serangan seksual. Bagi kes jenayah, penglibatan pihak perundangan profesional

yang terlatih hendaklah diwajibkan. Namun begitu, pelajar tetap perlu mempunyai hak untuk menentukan siapa yang berada bersama mereka dalam proses tersebut. Pelajar yang terkesan juga perlu diberikan masa yang mencukupi untuk mengenali, berbincang dan berasa selesa dengan pihak-pihak yang terlibat. Akauntabiliti hendaklah ditegakkan sekiranya pandangan pelajar diabaikan. Dalam perkara yang memberi kesan langsung kepada mereka, pelajar khususnya perlu mempunyai hak untuk menolak keputusan yang berpotensi memudaratkan mereka atau menambahkan lagi kemudaratan yang dialami.

1.0 Pengenalan

"Misi tertinggi pendidikan bukan sekadar melahirkan individu yang mampu menyelesaikan masalah, tetapi juga membentuk insan yang mampu hidup bersama kepelbagaian dan terus belajar dalam dunia yang semakin kompleks."

- Liu Bowen (pelajar)³

Kajian oleh Sautner yang meneliti hubungan antara pendidikan inklusif dan pencegahan keganasan di sekolah mendapati bahawa keselamatan tidak dapat dipisahkan daripada inklusiviti.⁴ Dengan kata lain, keselamatan dan inklusiviti bukanlah dua isu yang berasingan, tetapi saling berkait dan saling memperkuat antara satu sama lain. Beliau turut menegaskan kepentingan membezakan antara sekolah sebagai sebuah ruang fizikal dan sekolah sebagai sebuah sistem sosial. Sebagai ruang fizikal, aspek seperti kemudahan, infrastruktur dan keselamatan persekitaran diberi perhatian. Namun sebagai sebuah sistem sosial, sekolah juga membentuk norma, amalan dan budaya yang boleh sama ada menyokong atau menjejaskan kesejahteraan pelajar.

Perspektif ini penting kerana sesetengah amalan, struktur dan budaya sekolah berpotensi memburukkan lagi cabaran yang dihadapi oleh pelajar, sekali gus menyebabkan mereka berasa tidak selamat. Ini termasuk sejauh mana sekolah menyediakan sokongan kepada mangsa buli, khususnya apabila wujud ketidakseimbangan kuasa dan apabila ugutan, intimidasi atau keganasan digunakan.

Perbezaan antara a) aspek keselamatan fizikal; dan b) faktor sistemik yang menjejaskan hak kanak-kanak; membolehkan punca-punca asas yang mewujudkan persekitaran sekolah yang tidak selamat dikenal pasti dengan lebih jelas. Oleh itu, akses kanak-kanak kepada pendidikan dan penyertaan yang bermakna hanya dapat direalisasikan apabila prinsip inklusiviti diterapkan secara menyeluruh dalam proses pembelajaran. Setiap pelajar berhak berasa selamat untuk belajar tanpa mengira latar belakang sosial, ekonomi atau budaya mereka. Hal ini lebih penting bagi pelajar yang pernah mengalami krisis, trauma atau pelbagai bentuk kerentanan dalam kehidupan mereka. Ramai pelajar berhadapan dengan pengalaman

traumatik secara senyap, sama ada berpunca daripada keganasan rumah tangga, persekitaran keluarga yang tidak selamat, mahupun pengalaman dan hubungan sosial yang memberi kesan negatif kepada kesejahteraan emosi dan kesihatan mental mereka. Keadaan ini turut merangkumi pelajar yang berdepan diskriminasi, stigma dan pelbagai bentuk layanan tidak adil, sama ada secara langsung atau tidak langsung. Dalam banyak keadaan, ketidakseimbangan kuasa dalam masyarakat telah melahirkan amalan budaya yang memudaratkan dan bersifat menindas sehingga sebahagiannya dianggap normal. Antaranya termasuk patriarki, perkauman, pengkhianatan institusi, diskriminasi berasaskan kelas sosial, seksisme dan diskriminasi gender.

Perasaan tidak selamat dalam persekitaran pembelajaran boleh dizahirkan dalam pelbagai bentuk. Walaupun tingkah laku pembelajaran dan cara seseorang pelajar mengekspresikan dirinya mungkin berbeza-beza secara semula jadi, pelajar yang berasa tidak selamat lazimnya menunjukkan tanda-tanda tertentu. Sesetengah pelajar mungkin menjadi terlalu pendiam, pasif atau sentiasa menurut arahan tanpa bersuara. Ada juga yang dilihat sebagai sengaja menimbulkan gangguan, sedangkan tingkah laku tersebut sebenarnya merupakan reaksi terhadap persekitaran yang dirasakan tidak selamat. Sebahagian pelajar mungkin mengasingkan diri, kurang berinteraksi dengan rakan sebaya atau lebih selesa bekerja secara bersendirian berbanding secara berkumpulan.

Pada masa yang sama, isu keselamatan di sekolah tidak terhad kepada ancaman fizikal semata-mata. Pelajar yang lebih ekspresif, mempunyai personaliti yang berbeza daripada kebiasaan, atau berani menyuarakan pandangan mereka juga boleh menjadi sasaran prasangka dan stereotaip yang menyebabkan mereka berasa terpinggir atau tidak diterima. Pelbagai kajian telah mengenal pasti faktor-faktor yang boleh menjejaskan rasa selamat pelajar serta mempengaruhi sejauh mana mereka berasa diterima dan disertakan dalam persekitaran pembelajaran mereka.⁵

Faktor-faktor tersebut termasuk:

³ Daripada esei seorang pelajar sempena Perak Model United Nations 2025 di Ipoh (7–9 November 2025), yang dianjurkan dengan kerjasama KRYSS Network.

⁴ Brenda Sautner, "Inclusive, Safe and Caring Schools: Connecting Factors", *Developmental Disabilities Bulletin* 36, no. 1–2 (2008): 135–67, <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ828951.pdf>.

⁵ Ibid; Patty Towl and Sheryl A. Hemphill, *Safe, Supportive, and Inclusive Learning Environments for Young People in Crisis and Trauma: Plaiting the Rope* (United Kingdom: Routledge, 2020), <https://books.google.com.my/books?hl=en&lr=&id=7AfpDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT5&dq=safe+and+inclusive+learning+environment&ots=TsuSuo8mAm&sig=00ipbZpnQhaO-XLsaUBtA45imzA#v=onepage&q=safe%20and%20inclusive%20learning%20environment&f=false>; Justice for Sisters, KRYSS Network and SIS Forum, *Behind Classroom Walls: Unpacking Moral Policing in Malaysian Public Schools* (Malaysia: Justice for Sisters, 2025), <https://justiceforsisters.org/resources/behind-classroom-wallsunpacking-moral-policing-in-malaysian-public-schools>; KRYSS Network, *What Works, What Fails, What's Needed: Best Practices and Persistent Challenges in Creating Safe and Inclusive Malaysian Public Schools* (Petaling Jaya: KRYSS Network, 2026), <https://www.kryss.network/wp-content/uploads/2026/05/SILE-Research-Report.pdf>.

- Dibuli oleh guru atau rakan sebaya, termasuk buli fizikal, lisan, bukan lisan dan siber yang boleh menyebabkan pengasingan, pemulauan dan penyingkiran sosial;
- Gangguan seksual dan serangan seksual;
- Hukuman yang tidak adil atau tidak setimpal;
- Salah laku pendidik;
- Hubungan yang tidak sihat antara guru dan pelajar;
- Diskriminasi, prasangka dan pendekatan pedagogi yang bersifat diskriminatif;
- Pengasingan dan pengecualian sosial;
- Tekanan akademik yang berlebihan; dan
- Ketidakepekaan terhadap kepelbagaian budaya.

Sehubungan itu, amat penting bagi pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan untuk mengenal pasti serta menangani tingkah laku, sikap dan amalan yang mencerminkan prasangka atau kecenderungan berat sebelah.⁶ Langkah ini penting bagi memastikan persekitaran pembelajaran yang benar-benar selamat dan inklusif dapat diwujudkan. Sekiranya tidak ditangani, prasangka dan kecenderungan berat sebelah yang berakar umbi boleh dinormalisasikan sehingga membentuk cara fikir yang eksklusif dan meminggirkan pihak lain.

Hakikatnya, keselamatan pelajar tidak mungkin dapat dicapai tanpa menjadikan inklusiviti sebagai teras kepada pendekatan pedagogi, dasar, program dan undang-undang yang memberi kesan kepada mereka. Oleh itu, ringkasan dasar ini meneliti cabaran-cabaran utama dalam mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif di sekolah awam Malaysia, dengan memberi tumpuan khusus kepada punca-punca yang menyebabkan pelajar berasa tidak selamat di sekolah.

⁶ Towl and Hemphill, *Safe, Supportive, and Inclusive Learning Environments for Young People in Crisis and Trauma: Plaiting the Rope*.

2.0 Mentakrifkan Persekitaran Pembelajaran yang Selamat dan Inklusif

"Inklusiviti bukan sekadar melayan semua orang secara sama rata. Ia menuntut kita untuk mengiktiraf, memahami dan menghargai perbezaan antara satu sama lain, serta memastikan tiada sesiapa yang ditinggirkan. Saya teringat seorang pelajar yang gagap dan menghadapi kesukaran untuk berkomunikasi serta membuat pembentangan di dalam kelas. Daripada mengabaikan cabaran yang dihadapinya, guru tersebut menyusun semula tempat duduk supaya perhatian tidak tertumpu sepenuhnya kepadanya. Langkah kecil itu membantu mengurangkan kegelisahannya dan membolehkannya bertutur dengan lebih yakin. Pada masa yang sama, ia mewujudkan rasa kebersamaan dalam kalangan pelajar, di mana setiap orang saling mengambil berat antara satu sama lain. Pengalaman tersebut mengajar saya bahawa inklusiviti bukan sahaja memperkasa individu, malah memperkayakan pengalaman pembelajaran secara keseluruhan."

- Liyana Fatima Majid Hussain (pelajar)⁷

Pemahaman tentang maksud persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif boleh berbeza-beza bergantung kepada perspektif, nilai dan keutamaan pihak yang mentakrifkannya. Oleh itu, perlu wujud piawaian yang jelas serta wajib dipatuhi oleh semua pihak bagi mewujudkan dan mengekalkan persekitaran pembelajaran yang benar-benar selamat dan inklusif.

Apa yang dianggap sebagai "selamat" sering bergantung kepada siapa yang menentukan maksud keselamatan tersebut. Pentadbir sekolah mungkin memberi keutamaan kepada disiplin dan ketenteraman dalam bilik darjah. Pelajar pula mungkin menitikberatkan kebebasan daripada penghinaan, stigma atau layanan yang memalukan. Ibu bapa mungkin lebih menumpukan perhatian kepada kecemerlangan akademik supaya masa depan untuk anak mereka lebih baik (yang boleh mewujudkan tekanan akademik terhadap anak-anak mereka). Sementara itu, pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan mungkin lebih memberi perhatian kepada beban tugas, reputasi sekolah dan pencapaian peperiksaan.

Walaupun keselarasan antara pelajar, ibu bapa, pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan adalah penting dalam memastikan keperluan semua pelajar dipenuhi, keutamaan yang berbeza-beza ini perlu diimbangi dengan memusatkan kesejahteraan pelajar sebagai pertimbangan utama yang tidak boleh diketepikan. Dalam konteks ini, persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif boleh difahami sebagai keadaan yang bebas daripada bentuk-bentuk kemudaratan berikut:

- a) Kemudaratan yang berpunca daripada amalan budaya, tradisi, kepercayaan serta penyalahgunaan kuasa dan autoriti. Ini termasuk tindakan yang melangkaui bidang kuasa dan dikenakan ke atas pelajar atas nama disiplin, norma sosial atau budaya sekolah. Kemudaratan sedemikian boleh berlaku melalui penguatkuasaan kod pakaian yang tidak munasabah, jangkaan pengasingan berdasarkan gender, stereotaip etnik, pematuhan amalan keagamaan, tuntutan ketaatan mutlak kepada tradisi kerana hierarki kuasa yang membungkam suara pelajar atas alasan "menghormati pihak berkuasa", atau penggunaan hukuman fizikal yang dipertahankan atas nama "pendisiplinan budaya". Dalam amalan harian, ia boleh dizahirkan melalui tindakan memalukan pelajar secara terbuka ketika pemeriksaan disiplin, tanggapan bahawa kumpulan etnik tertentu secara semula jadi lebih atau kurang cemerlang dalam akademik, atau jangkaan bahawa pelajar perlu menerima keputusan dan arahan orang dewasa tanpa soal.
- b) Kemudaratan yang berpunca daripada pengabaian terhadap keperluan pelajar yang pelbagai. Ini merangkumi situasi di mana keperluan pelajar tidak diambil kira, diabaikan atau diketepikan sama sekali. Keperluan tersebut boleh melibatkan ketidakupayaan fizikal, keperluan pembelajaran yang berbeza, kesejahteraan emosi dan mental, keperluan privasi, serta bentuk sokongan lain yang diperlukan bagi membolehkan pelajar menyertai proses pembelajaran secara bermakna dan saksama.

⁷ KRYSS Network, *Safety through Inclusion: What Students Want*, zine (Petaling Jaya, 2026), hlm. 22.
https://www.kryss.network/wp-content/uploads/2026/05/SILE-Zine_eng.pdf (diakses pada Mei 18 2026).
Petikan daripada zine ini telah disunting bagi meningkatkan kejelasan dan keringkasan.

- c) Kemudahan yang berpunca daripada kelemahan komunikasi dan penguatkuasaan dari pihak institusi. Kemudahan juga boleh berlaku secara langsung atau tidak langsung apabila wujud komunikasi yang lemah antara pembuat dasar dan pelaksana di lapangan, iaitu pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan. Di samping itu, kegagalan KPM untuk menguatkuasakan dasar, tanggungjawab dan kewajipan perundangannya secara konsisten turut boleh menyumbang kepada persekitaran pembelajaran yang tidak selamat dan tidak inklusif.

Bagi membolehkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif diwujudkan secara berkesan, semua bentuk kemudahan yang dinyatakan di atas

tidak boleh dianggap wajar dalam apa jua keadaan, terutamanya apabila ia dikenakan terhadap seseorang pelajar berdasarkan identiti, latar belakang atau hak mereka untuk menentukan identiti diri sendiri. Dengan kata lain, sesuatu kemudahan mesti diiktiraf sebagai kemudahan tanpa mengira sama ada pelajar yang mengalaminya dianggap sebagai “pelajar baik” atau “pelajar bermasalah”.

Semua pelajar berhak mendapat perlindungan, layanan yang adil dan akses kepada mekanisme sokongan yang sama apabila berhadapan dengan kemudahan dalam persekitaran pembelajaran mereka.

3.0 Punca Utama yang Dikenal Pasti Menyebabkan Pelajar Berasa Tidak Selamat

3.1 Kekurangan Pendekatan dan Amalan Berpusatkan Pelajar

“Kepentingan terbaik kanak-kanak” merupakan satu prinsip perundangan yang sering dirujuk bagi memastikan keselamatan, kesejahteraan dan perkembangan kanak-kanak diberikan keutamaan dalam keputusan yang melibatkan mereka. Prinsip ini memberi tumpuan kepada keselamatan fizikal dan emosi, pandangan kanak-kanak, kestabilan serta sejarah penjagaan mereka.

Namun begitu, dalam amalan berkaitan isu pendidikan di sekolah awam Malaysia, penerapan prinsip “kepentingan terbaik kanak-kanak” sering mengabaikan satu komponen yang penting, iaitu pandangan, pengalaman dan realiti kehidupan yang dialami oleh kanak-kanak itu sendiri. Dalam usaha mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif, perspektif, keperluan dan realiti kehidupan pelajar perlu diambil kira dalam reka bentuk program dan inisiatif, daripada pendekatan pedagogi yang digunakan sehinggalah kepada program yang dilaksanakan untuk menyokong pertumbuhan dan perkembangan diri pelajar.

Ini bermaksud bahawa semua dasar, program dan inisiatif perlu dipantau dan dinilai berdasarkan hasil yang berpusatkan pelajar. Pada masa yang sama, penglibatan pelajar serta perwakilan mereka yang bermakna dan berkesan perlu menjadi teras kepada mekanisme akauntabiliti.

Pendekatan berpusatkan pelajar memerlukan perubahan struktur, termasuk penglibatan wakil pelajar yang mempunyai hak mengundi dalam jawatankuasa disiplin sekolah, kewajipan mendapatkan maklum balas pelajar dalam penilaian guru, audit keselamatan kemudahan sekolah yang diterajui pelajar, serta mekanisme aduan yang tidak mewajibkan pelajar membuat aduan melalui individu dewasa yang sama yang menjadi subjek aduan tersebut. Terdapat keperluan untuk memupuk nilai dan amalan yang benar-benar berpusatkan pelajar, dan bukannya berasaskan tanggapan bahawa orang dewasa sentiasa lebih mengetahui apa yang terbaik untuk pelajar.

3.2 Kekurangan Inisiatif untuk Mencegah dan Menangani Prasangka serta Sikap Berat Sebelah

Walaupun penyelidikan menunjukkan bahawa terdapat beberapa inisiatif untuk menangani prasangka dan sikap berat sebelah yang wujud dalam kalangan pelajar, pelaksanaannya masih tidak konsisten. Pada masa yang sama, masih terdapat kekurangan inisiatif untuk mencegah dan menangani prasangka serta sikap berat sebelah dalam kalangan pendidik, pegawai perkhidmatan pendidikan, pihak pengurusan sekolah dan pegawai KPM.

Inisiatif yang bertujuan meningkatkan pemahaman tentang kepelbagaian budaya dan tradisi, serta memperluaskan pendedahan, pemahaman dan penghargaan terhadap isu sosioekonomi dan hak asasi manusia sejagat bukan sahaja perlu digalakkan, malah perlu dijadikan sebahagian penting daripada kurikulum pendidikan.

3.3 Penyalahgunaan Amalan Disiplin terhadap Pelajar

“Disiplin mesti lahir melalui kebebasan.... Kita tidak boleh menganggap seseorang itu berdisiplin hanya kerana dia dijadikan bisu seperti orang yang tidak mampu bertutur dan kaku seperti orang lumpuh. Individu tersebut sebenarnya telah dimusnahkan, bukannya didisiplinkan.”
- Maria Montessori⁸

Disiplin merupakan sebahagian penting dalam sistem pendidikan. Ia merujuk kepada satu set peraturan dan tatacara yang bertujuan mengekalkan ketenteraman, menjamin keselamatan dan menyokong pembelajaran di sekolah. Namun begitu, disiplin bukanlah matlamat itu sendiri. Peranan utama disiplin adalah untuk membantu pelajar membangunkan kesedaran sendiri dan kawalan diri, membuat keputusan secara bertanggungjawab, membina hubungan yang sihat dengan individu daripada pelbagai latar belakang, mengembangkan kemahiran untuk mengurus dan merunding tingkah laku, serta memahami pelbagai perspektif dan menunjukkan empati terhadap orang lain.

Walau bagaimanapun, kebanyakan pendidik di sekolah awam Malaysia mendekati disiplin seolah-olah ia sinonim dengan hukuman. Dalam praktiknya, amalan disiplin di sekolah sering menghasilkan kesan yang bertentangan dengan tujuan sebenar disiplin. Pelajar belajar untuk mengelakkan hukuman dan bukannya membina kawalan

⁸ Maria Montessori, *The Montessori Method: Scientific Pedagogy as Applied Child Education in "the Children's Houses"*, With Additions and Revisions by the Author., 1912, <https://digital.library.upenn.edu/women/montessori/method/method.html> (diakses Mei 18, 2026).

diri; mereka mematuhi arahan secara luaran tetapi menyimpan rasa tidak puas hati secara dalaman; mereka takut dan tidak mempercayai pihak berkuasa, bukannya menghormati mereka serta melihat mereka sebagai sumber sokongan yang boleh dipercayai.

Pada masa yang sama, insentif positif, pendekatan pedagogi yang inklusif dan pengukuhan positif sering ditekankan atau ditinggalkan sama sekali. Walaupun terdapat pihak yang berpendapat bahawa dasar disiplin yang ketat diperlukan untuk mengekalkan persekitaran pembelajaran yang produktif, terdapat juga pandangan bahawa pendekatan sedemikian boleh menghalang perkembangan pelajar dan menghasilkan kesan yang bertentangan dengan matlamat asalnya.

Sebagai contoh, amalan pengawasan moral di sekolah yang berselindung di sebalik tindakan disiplin boleh dan pernah menjurus kepada penyalahgunaan kuasa, antaranya:

- Kes di Tawau pada 16 Januari 2026 yang melibatkan seorang guru membuli pelajar dengan menggantung tudung mereka.⁹
- Pihak sekolah mereka-mereka dakwaan pelanggaran disiplin terhadap pelajar yang tampil sebagai pemberi maklumat.¹⁰
- Seorang guru yang memukul pelajar Tahun 2 sebagai “tindak balas” kerana pelajar tersebut tidak berada di tempat duduknya.¹¹

Pengawasan moral merujuk kepada penguatkuasaan kod budaya atau sosial tertentu yang lazimnya bersifat sempit dan spesifik. Ia biasanya berlaku apabila individu atau kelompok tertentu memaksakan piawaian moral peribadi mereka ke atas orang lain melalui paksaan, intimidasi atau tindakan memalukan seseorang secara terbuka.

Amalan ini mewujudkan keadaan di mana kepercayaan, amalan atau tradisi memudaratkan kerana dipaksakan ke atas pelajar. Akibatnya, tingkah laku yang terhasil sering bersifat luaran, tidak tulen dan dilakukan semata-mata untuk memenuhi tuntutan yang dikenakan.¹² Tumpuan utama pengawasan moral adalah untuk mengawal tindakan, penampilan atau interaksi sosial orang lain berdasarkan kepercayaan peribadi tertentu. Ia sering melibatkan campur tangan terhadap kebebasan

peribadi serta pelanggaran privasi dan hak individu. Walaupun disiplin seharusnya bersifat membina dan menyokong perkembangan diri, pengawasan moral pula bersifat membataskan dan sering kali menghukum. Mencapai keseimbangan antara penguatkuasaan disiplin dan pembangunan pelajar memerlukan pertimbangan yang teliti daripada pendidik, di samping latihan serta pembangunan kemahiran yang bersesuaian di semua peringkat.

3.4 Kekurangan Mekanisme Akauntabiliti dan Penguatkuasaan yang Bebas

Kekurangan keupayaan untuk memastikan akauntabiliti serta menguatkuasakan dasar dan undang-undang berpunca daripada cabaran dalam menangani usaha menyembunyikan salah laku yang berlaku dalam sektor pendidikan awam. Usaha menutup atau melindungi salah laku sering menjadi lebih ketara apabila pemberi maklumat tampil membuat pendedahan. Kegagalan akauntabiliti boleh dizahirkan dalam beberapa bentuk:

- **Menyembunyikan kes:** Pihak sekolah mengutamakan reputasi berbanding keselamatan pelajar. Pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan yang dituduh melakukan salah laku dipindahkan secara senyap tanpa siasatan yang sewajarnya.
- **Tindakan balas terhadap pemberi maklumat:** Pelajar dan guru yang melaporkan salah laku berdepan gangguan atau tekanan.
- **Mekanisme aduan yang berlegar dalam sistem yang sama:** Pelajar yang melaporkan salah laku pendidik atau pegawai perkhidmatan pendidikan perlu melalui pentadbiran sekolah yang mungkin melindungi rakan sekerja mereka. Tiada saluran bebas daripada pihak luar yang boleh digunakan.
- **Ketiadaan pemantauan profesional yang bebas:** Tidak seperti doktor yang tertakluk kepada Majlis Perubatan Malaysia atau peguam yang tertakluk kepada Majlis Peguam, pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan tidak mempunyai badan profesional bebas yang berkuasa menyiasat salah laku serta menarik balik lesen profesional mereka.

⁹ “Guru Didakwa Gantung Tudung Pelajar Dipindahkan ke Sekolah Lain—Pengaruh Pendidikan Negeri,” *Sinar Harian*, Januari 19, 2026, <https://www.sinarharian.com.my/article/764609/berita/semasa/guru-didakwa-gantung-tudung-pelajar-dipindahkan-ke-sekolah-lain---pengaruh-pendidikan-negeri>

¹⁰ “The 2020 High Court Judgment,” *Tiada.Guru*, April 26 2024, <https://slides.com/tg-campaign/2020-high-court-judgement>. Rujuk slaid 7.

¹¹ “Shah Alam High Court Orders Ex-Teacher to Pay RM85,000 for Assaulting Student with Broom at Selayang School,” *The Malay Mail*, Oktober 11, 2024, <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2024/10/11/shah-alam-high-court-orders-ex-teacher-to-pay-rm85000-for-assaulting-student-with-broomstick-at-selayang-school/153280>

¹² “Ask a Psychologist: Differences Between Internalising and Externalising Behaviours in Children, and Psychological Management,” *Inner Eastern Psychology*, September 25, 2025, <https://www.innereasternpsychology.com.au/resources/internalising-vs-externalising-behaviours-whats-the-difference>. Sifat luaran merujuk kepada tingkah laku maladaptif yang dizahirkan secara luaran, seperti agresi, keingkaran atau tingkah laku mengganggu yang boleh menjejaskan fungsi seseorang dalam masyarakat.

4.0 Amalan Terbaik yang Dikenal Pasti di Sekolah Awam Malaysia

Kajian KRYSS Network, dengan maklum balas lanjut daripada Kempen Tiada.Guru dan Pride in Research, telah mengenal pasti beberapa amalan terbaik yang diamalkan di sekolah awam Malaysia dalam usaha mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif.¹³ Walau bagaimanapun, pelaksanaan amalan-amalan ini didapati tidak konsisten kerana kebanyakannya bergantung kepada inisiatif individu pendidik atau sesebuah sekolah tertentu, selain turut bergantung kepada hubungan yang baik antara guru dan pelajar. Amalan-amalan terbaik yang dikenal pasti termasuk:

Penyediaan Sokongan dan Kepakaran Bebas yang Berakuntabiliti: Amalan ini lazimnya dizahirkan melalui pelaksanaan kempen dan inisiatif anti-buli yang melangkaui slogan atau peringatan sekali-sekala semasa perhimpunan sekolah. Sebagai contoh, sebuah sekolah di Sabah telah mengambil langkah konkrit dengan menempatkan Pegawai Perhubungan Sekolah daripada Polis Diraja Malaysia (PDRM) yang membantu secara langsung dalam mengendalikan kes-kes yang melibatkan keganasan dalam kalangan pelajar. Inisiatif ini amat bernilai memandangkan sesetengah kes buli melangkaui kapasiti yang mampu ditangani oleh guru. Keadaan ini bukan semestinya berpunca daripada kekurangan keupayaan guru, tetapi sering kali disebabkan kekurangan tenaga kerja atau beban tugas yang berlebihan. Amalan ini turut mencerminkan pengiktirafan bahawa guru tidak seharusnya dipertanggungjawabkan untuk memikul pelbagai peranan yang memerlukan kemahiran dan kepakaran di luar skop tugas mereka. Sokongan daripada profesion lain amat penting, khususnya dalam menangani isu kesihatan mental atau tingkah laku berisiko tinggi seperti keganasan dan gejala gangsterisme dalam kalangan pelajar.

Pendekatan Kolaboratif dalam Menangani Isu dan Mengurus Hal Ehwal Pelajar: Dasar anti-buli dilaksanakan secara aktif melalui kerjasama antara unit disiplin dan pendidik dalam menangani kes-kes buli serta gangguan seksual. Amalan ini mencerminkan kerjasama yang berkesan antara warga sekolah dan unit khusus yang bertanggungjawab menangani isu-isu serius yang menjejaskan keselamatan pelajar. Ibu bapa juga sering dilibatkan dalam perbincangan berkaitan kebajikan dan keselamatan pelajar, termasuk dalam kes buli, perkauman dan diskriminasi. Walau bagaimanapun, pengalaman peserta kajian KRYSS

Network mendapati bahawa tindakan susulan selepas perbincangan tersebut sering kali tidak jelas atau tidak diselaraskan dengan baik. Oleh itu, ibu bapa dan guru boleh bekerjasama membangunkan aktiviti yang memberi manfaat kepada pelajar dengan mengambil kira pandangan mereka. Pada masa yang sama, pelajar juga perlu digalakkan mengemukakan cadangan program kepada pihak sekolah bagi memastikan suara mereka diambil kira dalam proses membuat keputusan (rujuk juga kepada seksyen 3.1 pendekatan berpusatkan pelajar).

Protokol Komunikasi yang Jelas dan Berkesan yang Menjaga Integriti, Privasi dan Keselamatan Pelajar:

Protokol komunikasi yang berkesan membantu mewujudkan persekitaran di mana pelajar berasa selesa untuk bersuara apabila mereka berasa tidak selamat atau memerlukan bantuan. Namun begitu, pengalaman peserta kajian KRYSS Network mendapati bahawa keadaan ini sering bergantung kepada hubungan baik antara guru dan pelajar, dan bukannya kepada protokol komunikasi rasmi yang diamalkan secara konsisten di seluruh sekolah.

Kepelbagaian Pendekatan Pedagogi serta Bahan dan Alat Pembelajaran Mengikut Keperluan Pelajar:

Pelajar yang mempunyai keperluan pembelajaran khusus memerlukan sokongan yang melangkaui kaedah pengajaran semata-mata. Antara bentuk sokongan yang dikenal pasti termasuk penggunaan bahan pembelajaran yang pelbagai, lembaran kerja yang disesuaikan serta bantuan daripada pembantu pengajar. Sama ada pelajar berkeperluan khas ditempatkan dalam kelas arus perdana atau kelas khusus bergantung kepada sumber yang tersedia di sesebuah sekolah. Pada masa yang sama, penting untuk mengiktiraf bahawa guru tidak seharusnya dibebankan dengan pelbagai tanggungjawab tambahan tanpa sokongan yang mencukupi dalam usaha memenuhi keperluan pelajar berkeperluan khas.

Memupuk Inklusiviti dan Penghargaan terhadap Kepelbagaian:

Peserta kajian KRYSS Network mengenal pasti sambutan pelbagai perayaan dan acara kebudayaan sebagai amalan yang baik kerana ia memberi peluang kepada pelajar untuk mempelajari budaya, tradisi dan kepercayaan yang berbeza. Amalan ini membantu memupuk persefahaman, rasa hormat dan penghargaan terhadap kepelbagaian dalam kalangan pelajar. Ibu bapa juga perlu digalakkan untuk turut serta dalam aktiviti-aktiviti tersebut agar usaha memupuk kepelbagaian dan inklusiviti menjadi tanggungjawab bersama. Sekolah juga boleh memperkukuh budaya inklusif melalui latihan sensitiviti dan dialog antara

¹³ KRYSS Network, *What Works, What Fails, What's Needed: Best Practices and Persistent Challenges in Creating Safe and Inclusive Malaysian Public Schools*.

agama yang menggalakkan pelajar menghormati perbezaan serta hidup bersama dalam masyarakat yang majmuk.

Menghentikan Penggunaan Hukuman Fizikal sebagai Langkah Disiplin:

Terdapat pendidik yang berpandangan bahawa hukuman fizikal tidak berkesan dalam menangani tingkah laku bermasalah dalam kalangan pelajar. Pandangan ini selaras dengan lebih lima dekad penyelidikan yang menunjukkan bahawa hukuman fizikal tidak memberikan manfaat yang positif, sebaliknya boleh menyebabkan pelbagai kesan negatif yang serius.¹⁴ Antara kesan tersebut termasuk gangguan terhadap perkembangan kognitif, masalah kesihatan mental seperti kebimbangan dan kemurungan, serta peningkatan kecenderungan kepada tingkah laku agresif. Hukuman fizikal juga melanggar hak kanak-kanak terhadap integriti fizikal dan maruah diri, selain sering membuka ruang kepada penyalahgunaan kuasa.¹⁵

Menghormati Privasi, Sempadan Peribadi dan Memastikan Persetujuan Termaklum Pelajar:

Pelanggaran hak privasi pelajar oleh pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan masih belum diiktiraf secara meluas sebagai satu bentuk salah laku disiplin. Walaupun telefon bimbit pelajar boleh dirampas mengikut peraturan tertentu, pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan tidak seharusnya mengakses kandungan peranti tersebut kerana tindakan itu boleh dianggap sebagai pelanggaran privasi pelajar. Sekolah juga perlu memastikan persetujuan ibu bapa diperoleh bagi perkara-perkara yang melibatkan pendedahan pelajar, termasuk penggunaan gambar atau imej pelajar, selaras dengan garis panduan KPM. Peranti peribadi pelajar hanya sepatutnya diperiksa oleh pihak polis apabila terdapat keperluan siasatan berkaitan kesalahan jenayah dan apabila laporan polis telah dibuat serta siasatan masih dijalankan.¹⁶

Bimbingan Rakan Sebaya: Bimbingan rakan sebaya melibatkan hubungan sokongan antara seorang mentor dan mentee, di mana individu yang mempunyai lebih banyak pengalaman membantu individu yang memerlukan bimbingan, sokongan atau panduan dalam sesuatu aspek.

Persekitaran Pembelajaran yang Menyokong:

Sekolah boleh menunjukkan keprihatinan terhadap kesejahteraan pelajar dan keluarga mereka melalui pelbagai bentuk sokongan. Antara contoh yang dikongsikan oleh peserta kajian KRYSS Network ialah usaha mengumpul dana apabila ahli keluarga pelajar atau warga sekolah meninggal dunia atau memerlukan rawatan pembedahan kecemasan.

Melalui perbandingan antara amalan yang dianggap berkesan oleh pelajar dan amalan yang kurang berkesan, kajian KRYSS Network mengenal pasti beberapa faktor kejayaan yang konsisten:

- Pendekatan yang khusus, bukan umum: Tindakan yang memberi respons kepada situasi sebenar, seperti latihan sensitiviti selepas berlaku insiden ejekan atau penghinaan, didapati lebih berkesan berbanding mesej umum seperti "buli itu salah".
- Tindakan yang nyata, bukan sekadar meningkatkan kesedaran: Amalan yang menghasilkan perubahan yang dapat dilihat, seperti tindakan terhadap pelaku, sokongan kepada mangsa atau penambahbaikan dasar, lebih dihargai oleh pelajar.
- Penyertaan pelajar yang aktif dan tulen: Amalan yang benar-benar mengambil kira pandangan dan pengalaman pelajar menunjukkan hasil yang lebih positif.
- Komitmen dan sokongan pendidik: Banyak inisiatif gagal mencapai matlamatnya apabila pendidik tidak benar-benar komited untuk mewujudkan persekitaran pembelajaran yang lebih selamat dan inklusif, walaupun dasar rasmi KPM menyokongnya.
- Menangani punca masalah, bukan sekadar simptom: Program yang memberi tumpuan menangani punca asas prasangka seperti diskriminasi berdasarkan warna kulit dan perkauman didapati lebih berkesan dalam mencegah insiden berulang berbanding pendekatan yang hanya bersifat menghukum.

¹⁴ Amalina Annuar and Muhammad Khairil Rumaling, "Behind the Cane: A Systematic Review of Corporal Punishment Among Children in Malaysia," *Malaysian Journal of Paediatrics and Child Health* 31, no. S1 (Julai 9, 2025): 42–53, <https://doi.org/10.51407/mjpc.v31is1.1362>; Jude Toyat, "Educational Caning Still Allowed in Schools, Says Education Ministry Officer," *The Borneo Post*, Oktober 17, 2025, <https://www.theborneopost.com/2025/10/17/educational-caning-still-allowed-in-schools-says-education-ministry-officer/>; End Corporal Punishment, *Corporal Punishment of Children in Malaysia* (Geneva: Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2024), <https://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Malaysia.pdf>; World Health Organization, *Corporal Punishment of Children: The Public Health Impact* (Geneva: World Health Organization, 2025), <https://www.who.int/westernpacific/publications/i/item/B09424>.

¹⁵ "Corporal Punishment of Children and Health," World Health Organization, Mei 11, 2026, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/corporal-punishment-and-health>.

¹⁶ Zaid Malek, "Why Police Phone Checks in Malaysian Schools May Be Unconstitutional," *Aliran*, November 3, 2025, <https://m.aliran.com/civil-society-voices/why-police-phone-checks-in-malaysian-schools-may-be-unconstitutional>; Aira Jailani, "PDRM Authorised to Inspect Mobile Phones Without Warrant on Suspicion of Criminal Activity," *Gempak*, Januari 14, 2025, <https://gempak.com/rojakdaily/news/pdrm-authorised-inspect-mobile-phones-out-warrant-suspicion-criminal-activity-95116>.

5.0 Implikasi Dasar

"Kementerian sedang menggalakkan perpaduan yang lebih kukuh dalam kalangan pelajar dengan meningkatkan interaksi antara pelajar daripada pelbagai latar belakang sosioekonomi, agama dan etnik. Ini memberi peluang kepada mereka untuk memahami, menerima dan menghargai perbezaan antara satu sama lain. Pada masa yang sama, Kementerian turut memberi tumpuan kepada usaha memahami tahap perpaduan semasa dengan lebih baik bagi mengenal pasti bidang-bidang yang memerlukan sokongan dan seterusnya melaksanakan intervensi yang bersesuaian."

- Kementerian Pendidikan Malaysia¹⁷

Bagi KPM, perpaduan dilihat sebagai salah satu instrumen utama dalam mewujudkan persekitaran pembelajaran yang benar-benar selamat dan inklusif. Instrumen ini merangkumi tiga komponen utama, iaitu Menerima Kepelbagaian, Menghormati Kepelbagaian dan Mengurus Kepelbagaian. Instrumen tersebut turut merangkumi sepuluh nilai utama, iaitu toleransi, bersikap terbuka, kerjasama, percaya-mempercayai, berhemah tinggi, menghargai, prihatin, adil, amanah dan rasional.

Pendekatan ini mencerminkan pemahaman yang luas tentang keselamatan pelajar di sekolah, serta mengiktiraf bahawa inklusiviti dan penerimaan terhadap kepelbagaian merupakan prasyarat penting dalam mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif di sekolah awam Malaysia.

Bagi KPM, pengukuran tahap perpaduan dalam kalangan pelajar dan guru adalah penting bagi memahami sejauh mana mereka dapat menerima, menghormati dan mengurus perbezaan yang wujud antara satu sama lain. Dalam konteks Malaysia yang berbilang kaum, agama dan budaya, perpaduan boleh dianggap sebagai salah satu petunjuk penting kepada tahap inklusiviti sesebuah sekolah. Rajah 1 yang berikut menerangkan konsep perpaduan yang diguna pakai oleh KPM berdasarkan tiga dimensi utama tersebut, iaitu menerima, menghormati dan mengurus kepelbagaian.

Rajah 1: Peranan menerima, menghormati dan mengurus kepelbagaian dalam konsep perpaduan. (Sumber: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan, 2013. Diterbitkan semula daripada *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia Laporan Tahunan 2013*, mukasurat 88.)

Bagi mengukur tahap perpaduan dalam kalangan guru dan pelajar, KPM telah memperkenalkan Kajian Pengukuran Indeks Perpaduan pada tahun 2014.¹⁸ Asas pengukuran ini dibangunkan melalui satu kajian rintis yang melibatkan 136 buah sekolah rendah dan 175 buah sekolah menengah, dengan penyertaan 4,467 orang guru dan 4,639 orang pelajar.

¹⁷ Kementerian Pendidikan Malaysia, *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2013*, laporan kerajaan, Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2014, <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/MEB%20Annual%20Report%202013.pdf> (diakses Januari 21, 2026).

¹⁸ Kementerian Malaysia, *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2014*, laporan kerajaan, Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2015, <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/MEB%20Annual%20Report%202014.pdf> (diakses Januari 4, 2026).

Dapatan kajian asas tersebut menunjukkan bahawa tahap perpaduan berada pada tahap sederhana bagi kesemua sepuluh nilai yang diukur. Dalam kalangan pelajar, dimensi yang mencatatkan tahap perpaduan tertinggi ialah Menghormati Kepelbagaian, manakala dimensi yang paling rendah ialah Menerima Kepelbagaian.

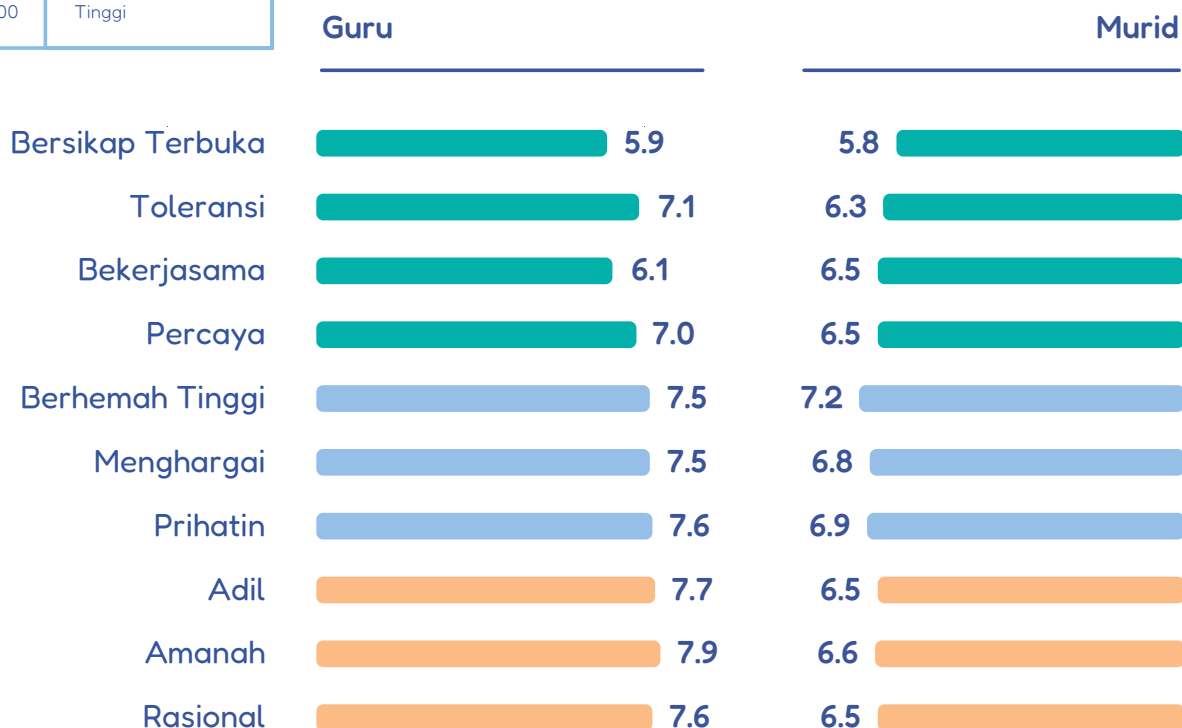
Bagi guru pula, tahap perpaduan tertinggi dicatatkan dalam dimensi Mengurus Kepelbagaian, manakala dimensi Menerima Kepelbagaian turut mencatatkan skor terendah. Dapatan ini menunjukkan bahawa cabaran utama bagi kedua-dua kumpulan ialah aspek penerimaan terhadap kepelbagaian. Namun demikian, berdasarkan kerangka perpaduan yang digunakan oleh KPM, penerimaan terhadap kepelbagaian merupakan langkah asas yang perlu dicapai sebelum seseorang individu mampu menghormati dan mengurus kepelbagaian secara berkesan. Oleh itu, dapatan kajian KPM tidak konsisten dengan rangka pemahaman KPM

bagaimana perpaduan dapat dipupuk dan memerlukan penelitian yang lebih mendalam. Ini hanya dapat dilakukan sekiranya data terperinci bagi kesemua sepuluh nilai tersebut tersedia untuk penelitian awam. Maklumat tersebut tidak disertakan dalam dapatan yang diterbitkan. Sebagai contoh, tahap yang tinggi dalam dimensi Mengurus Kepelbagaian dalam kalangan guru tidak semestinya menunjukkan penerimaan yang tulen terhadap kepelbagaian. Ia juga boleh mencerminkan penekanan terhadap pematuhan, penyesuaian diri atau asimilasi kepada norma yang dominan.

Begitu juga dalam kalangan pelajar, skor yang tinggi bagi nilai kesopanan dan penghargaan di bawah dimensi Menghormati Kepelbagaian tidak semestinya menunjukkan kewujudan kepercayaan, rasa prihatin atau hubungan yang bermakna antara individu yang berbeza latar belakang.

Indeks	Tahap Perpaduan
0.00 - 2.50	Rendah
2.51 - 5.00	Rendah - Sederhana
5.01 - 7.50	Sederhana - Tinggi
7.51 - 10.00	Tinggi

■ Menerima
 ■ Menghormati
 ■ Mengurus

Rajah 2: Klasifikasi Indeks Perpaduan berdasarkan sepuluh nilai.
 (Sumber: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan.
 Diterbit semula daripada *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia Laporan Tahunan 2014*.)

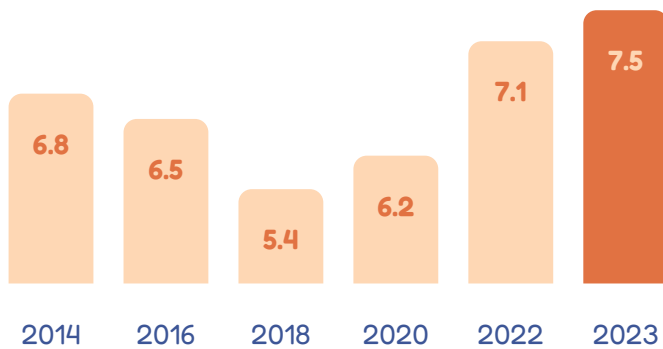
Pada tahun 2023, KPM telah menerbitkan perbandingan dapatan Indeks Perpaduan bagi tempoh sepuluh tahun, meliputi tahun 2014 hingga 2023.¹⁹ Dapatan tersebut menunjukkan bahawa skor Indeks Perpaduan menurun daripada 6.8 pada tahun 2014 kepada 5.4 pada tahun 2018, sebelum meningkat secara beransur-ansur kepada 6.2 pada tahun 2020, 7.1 pada tahun 2022 dan mencapai skor tertinggi sebanyak 7.5 pada tahun 2023.

Trend ini menunjukkan peningkatan tahap perpaduan dalam kalangan guru dan pelajar. Namun begitu, dapatan tersebut sekali lagi tidak diperincikan

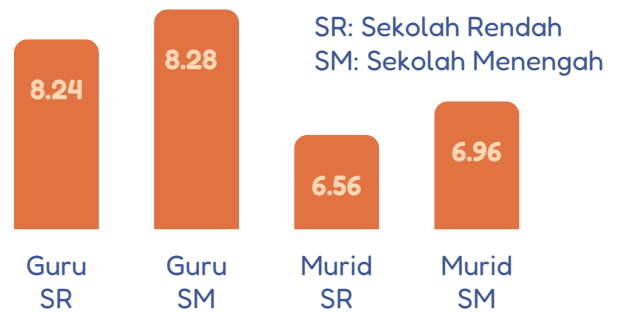
mengikut sepuluh nilai yang membentuk indeks tersebut, seperti yang pernah dilakukan dalam kajian asas pada tahun 2014. Dari sudut perbandingan antara kumpulan, guru sekolah menengah mencatatkan tahap perpaduan tertinggi dengan skor 8.28, diikuti oleh guru sekolah rendah dengan skor 8.24.

Sebaliknya, skor perpaduan dalam kalangan pelajar adalah jauh lebih rendah. Pelajar sekolah menengah mencatatkan skor 6.96, manakala pelajar sekolah rendah mencatatkan skor terendah iaitu 6.56.

¹⁹ Kementerian Pendidikan Malaysia, *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2023*, laporan kerajaan (Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2024), <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/PPPM%20Laporan%20Tahunan%202023%20%28BI%29.pdf> (diakses Januari 21 2026).

Rajah 3: Trend Indeks Perpaduan di sekolah-sekolah KPM, 2014-2023. (Sumber: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan. Diterbit semula daripada *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia: Laporan Tahunan 2023*.)

Rajah 4: Tahap Indeks Perpaduan guru dan murid mengikut peringkat sekolah. (Sumber: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan. Diterbit semula daripada *Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia: Laporan Tahunan 2023*.)

Perbezaan antara dapatan yang dipaparkan dalam Rajah 3 dan Rajah 4, khususnya apabila dibandingkan dengan data asas tahun 2014 yang lebih terperinci, menimbulkan beberapa persoalan penting.

Antaranya ialah sama ada pengukuran perpaduan bagi guru hanya menilai hubungan sesama guru, dan pengukuran bagi pelajar hanya menilai hubungan sesama pelajar. Sekiranya demikian, pengukuran tersebut mungkin tidak mengambil kira sejauh mana guru menerima, menghormati dan mengurus kepelbagaian dalam kalangan pelajar, atau sebaliknya. Selain itu, terdapat juga kemungkinan bahawa sebahagian besar responden yang terlibat dalam kajian terdiri daripada satu kumpulan etnik tertentu. Jika keadaan ini berlaku, persoalan seterusnya ialah sama ada pelarasan statistik telah dibuat bagi memastikan dapatan yang diperoleh benar-benar mencerminkan kepelbagaian populasi sekolah di Malaysia.

Tanpa pelarasan yang sewajarnya, Indeks Perpaduan berpotensi menunjukkan peningkatan yang tidak semestinya akan kekal apabila data dianalisis mengikut kumpulan etnik, agama, bahasa atau latar belakang sosial yang berbeza.

Dapatan kajian KPM yang tidak konsisten dengan rangka pemahaman perpaduan KPM ini selaras dengan kajian KRYSS Network yang mendapati bahawa seramai 50.4% daripada 391 pelajar yang ditinjau melaporkan perasaan tersisih secara sosial serta menghadapi masalah berkaitan persahabatan. Selain itu, 13.4% menyatakan bahawa halangan bahasa atau budaya menjadi cabaran utama, manakala 6.4% lagi menyatakan perbezaan ekonomi atau material sebagai faktor yang menyumbang

kepada pengalaman tersebut. Dapatan ini menunjukkan bahawa dalam kalangan pelajar, perasaan tidak selamat sering berpunca daripada kegagalan menerima kepelbagaian.

Terdapat juga kebimbangan yang dibangkitkan berkaitan pelaksanaan Rancangan Integrasi Murid untuk Perpaduan (RIMUP), iaitu program yang menghimpunkan pelajar daripada sekolah kebangsaan dan sekolah vernakular melalui aktiviti bersama dengan tujuan memperkukuh hubungan antara etnik dan memupuk integrasi nasional. Antara kebimbangan yang dibangkitkan ialah tempoh pelaksanaan yang terlalu singkat serta tahap komitmen yang tidak konsisten dalam pelaksanaannya. Oleh itu, program seperti RIMUP perlu dilaksanakan secara lebih strategik, berfokus dan berkesan agar dapat menyumbang secara bermakna kepada pembinaan perpaduan dan inklusiviti dalam ekosistem pendidikan.²⁰

Pelaksanaan amalan terbaik yang tidak konsisten, termasuk kekerapan pelaksanaannya yang terhad dan kekangan masa untuk menjalankan inisiatif yang berimpak tinggi, merupakan antara isu yang sering dibangkitkan oleh guru dan pelajar. Kedua-dua kumpulan turut menekankan keperluan supaya inisiatif KPM direka bentuk, dilaksanakan, dikuatkuasakan, dipantau dan dinilai berdasarkan pendekatan yang benar-benar berpusatkan pelajar. Sebagai contoh, soal selidik yang dijalankan ke atas pelajar perlu mengambil kira tahap kefahaman yang berbeza mengikut kumpulan umur. Langkah ini penting bagi memastikan pelajar dapat memahami soalan yang dikemukakan dan berkongsi pandangan mereka tentang isu, cabaran dan pengalaman yang dihadapi dengan lebih tepat dan bermakna.

²⁰ Faida Rahim, "RIMUP Gagal Tepati Tujuan Asal—Dr Anuar," *Astro Awani*, Jun 28, 2023, <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/rimup-gagal-tepati-tujuan-asal-dr-anuar-425793>.

6.0 Dasar Alternatif

Dasar-dasar alternatif berikut dicadangkan sebagai pelengkap kepada dasar-dasar sedia ada dan bukannya sebagai pengganti. Cadangan-cadangan ini menawarkan pendekatan yang berbeza bagi menangani cabaran tertentu dalam sistem pendidikan, sambil kekal selaras dengan matlamat pendidikan Malaysia secara keseluruhan.

6.1 Menambah Baik Latihan Pra Perkhidmatan dan Dalam Perkhidmatan, serta Mengintegrasikan Latihan Berkaitan Prasangka dan Sikap Berat Sebelah ke dalam Pensijilan Perguruan

Pendidik perlu dilengkapi dengan pengetahuan, kemahiran dan keupayaan yang mencukupi untuk menangani serta memberikan respons yang sewajarnya terhadap isu-isu serius seperti buli, gangguan seksual dan serangan seksual di sekolah awam Malaysia. Bagi memastikan perkara ini dapat dicapai, pendidik perlu mengikuti latihan pra perkhidmatan dan latihan dalam perkhidmatan yang berterusan agar mereka sentiasa peka, prihatin dan profesional dalam menangani isu-isu yang memberi kesan kepada keselamatan dan kesejahteraan pelajar.²¹

Latihan-latihan ini, termasuk latihan dalam perkhidmatan, hendaklah dijalankan di luar waktu pengajaran dengan peruntukan masa yang khusus supaya guru dapat mengikutinya tanpa dibebani secara berterusan oleh tanggungjawab pengajaran dan tugas-tugas lain.

Semua bakal guru hendaklah melengkapkan modul selama empat puluh jam berkaitan pengenalpastian prasangka peribadi serta amalan pengajaran yang inklusif. Guru yang sedang berkhidmat pula hendaklah mengikuti sekurang-kurangnya lapan jam latihan setiap tahun. Latihan tersebut perlu merangkumi kajian kes tempatan berkaitan diskriminasi, instrumen penilaian sendiri, penilaian amalan pengajaran di dalam bilik darjah melalui pemerhatian langsung dan bukan sekadar ujian bertulis, serta mekanisme susulan yang memastikan akauntabiliti.

Memandangkan terdapat keadaan di mana kebimbangan atau aduan yang dibangkitkan oleh pelajar tidak diberi perhatian yang sewajarnya,

latihan ini penting bagi memastikan pendidik mengutamakan keselamatan, kesejahteraan dan kepentingan mangsa/pelajar. Pada masa yang sama, latihan ini bertujuan membina kepekaan dan kefahaman yang diperlukan untuk bertindak secara tegas dalam melindungi pelajar di persekitaran pembelajaran mereka.

6.2 Menubuhkan Pasukan Pelbagai Kepakaran di Sekolah

Para guru kini berhadapan dengan pelbagai tuntutan dan tanggungjawab yang semakin kompleks. Dalam banyak keadaan, mereka mungkin tidak mempunyai kemahiran, pengetahuan, pengalaman atau kepakaran yang diperlukan untuk menangani semua isu yang timbul daripada kes buli, gangguan seksual dan serangan seksual. Ini termasuk cabaran untuk mengenal pasti serta menangani prasangka dan sikap berat sebelah dalam diri sendiri yang boleh mempengaruhi pertimbangan dan keputusan yang dibuat terhadap pelajar.

Oleh itu, guru-guru memerlukan sokongan daripada pasukan profesional yang terdiri daripada pelbagai disiplin kepakaran dan/atau Ombudsman Awam bagi membantu menangani kes-kes yang lebih serius dan kompleks berkaitan buli, gangguan seksual dan serangan seksual. Pasukan ini boleh merangkumi kaunselor, pekerja sosial, pakar kesihatan mental, pakar perlindungan kanak-kanak, pegawai perundangan serta profesional lain yang mempunyai kepakaran yang relevan.

6.3 Meningkatkan Kesedaran dan Memperkukuh Latihan Sensitiviti Gender

Usaha meningkatkan kesedaran tentang stereotaip gender, menggalakkan penggunaan bahasa yang inklusif dari segi gender, serta mencabar sikap dan tingkah laku yang bersifat diskriminatif perlu dilaksanakan secara berterusan.²² Program latihan sekali sahaja tidak mencukupi untuk mengubah sikap, tingkah laku dan budaya yang memudaratkan. Sebaliknya, latihan sensitiviti gender perlu dilaksanakan secara berkala dan disokong oleh perubahan yang menyeluruh dalam budaya, dasar dan amalan sekolah. Kesedaran yang benar-benar peka terhadap isu gender hanya dapat dibangunkan secara berkesan apabila sekolah secara konsisten memupuk persekitaran yang menghormati maruah, keselamatan dan hak semua pelajar.

²¹ Maszlee Malik, "Making Our Schools a Safer Place: a Proposal from an Ex-MOE," *The Malay Mail*, Mei 20, 2021, <https://www.malaymail.com/news/what-you-think/2021/05/20/making-our-schools-a-safer-place-a-proposal-from-an-ex-moe-maszlee-malik/1975557>.

²² Puteri Ayufiza Asmuni, "Reinforcement of Gender Stereotyping in Malaysian Primary English Textbooks," *Arab World English Journal* 14, no. 3 (September 15, 2023): 66–86, <https://doi.org/10.24093/awej/vol14no3.5>.

6.4 Memberikan Ruang dan Peluang kepada Pelajar untuk Memainkan Peranan Aktif

Pelajar perlu digalakkan untuk memainkan peranan aktif dalam memupuk inklusiviti di sekolah. Penglibatan ini penting bagi mewujudkan persekitaran pembelajaran yang menghormati kepelbagaian, adil dan selamat untuk semua. Selaras dengan Perkara 15 Konvensyen Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu mengenai Hak Kanak-Kanak (UNCRC), sekolah perlu menggalakkan penubuhan kelab atau kumpulan yang diterajui pelajar dan memberi tumpuan kepada kepelbagaian dan inklusiviti.²³

Platform sebegini boleh memberi peluang kepada pelajar untuk meraikan kepelbagaian, mencabar prasangka dan diskriminasi, serta memupuk rasa kebersamaan dalam komuniti sekolah. Kelab dan kumpulan ini boleh menganjurkan program, bengkel dan dialog yang menggalakkan persefahaman serta rasa hormat dalam kalangan pelajar daripada pelbagai latar belakang. Pelajar juga perlu diberikan ruang untuk terlibat dalam dialog dasar bersama pihak sekolah mengenai langkah-langkah yang diperlukan untuk memastikan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif. Peranan mereka boleh merangkumi pemberian maklum balas mengenai keberkesanan mekanisme aduan, pelaksanaan dasar sekolah, tahap konsistensi penguatkuasaan serta isu-isu lain yang memberi kesan langsung kepada pengalaman mereka di sekolah.

Antara inisiatif yang wajar disokong termasuk:

- **Program Mediasi Rakan Sebaya:** Selaras dengan penekanan UNCRC terhadap penyertaan dan pengupayaan kanak-kanak, program mediasi rakan sebaya boleh membantu pelajar membangunkan kemahiran penyelesaian konflik serta keupayaan untuk menangani kejadian diskriminasi atau buli secara konstruktif. Melalui latihan dalam penyelesaian konflik dan mediasi rakan sebaya, sekolah dapat mewujudkan persekitaran yang lebih positif dan inklusif, di mana konflik ditangani secara hormat, adil dan membina.
- **Memupuk Dialog dan Persefahaman Antara Agama:** Sekolah perlu menyediakan ruang yang selamat dan konstruktif untuk dialog antara agama bagi membantu pelajar memahami kepercayaan, nilai dan amalan yang berbeza. Usaha ini dapat menggalakkan persefahaman, mengurangkan prasangka serta memperkukuh rasa hormat terhadap kepelbagaian agama dan kepercayaan dalam masyarakat Malaysia yang majmuk.

²³ Child Rights Coalition Malaysia, *Status Report on Child Rights in Malaysia 2019*, laporan (Petaling Jaya: Child Rights Coalition Malaysia, 2020). <https://wao.org.my/wp-content/uploads/2020/11/CRCM-STATUS-REPORT-2019-FINAL.pdf>.

7.0 Cadangan Dasar

"Kita mesti memperjuangkan sistem yang melindungi dan memberi ruang kepada setiap pelajar untuk berkembang serta memainkan peranan yang bermakna. Sama ada melalui inisiatif yang diterajui pelajar, kurikulum yang inklusif atau program sokongan kesihatan mental, setiap usaha mempunyai peranannya yang tersendiri. Pada akhirnya, persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif bukan sekadar tentang mencegah kemudaratan, tetapi juga tentang memupuk harapan. Ia adalah tentang mewujudkan bilik darjah di mana tiada kanak-kanak membesar dengan kepercayaan bahawa mereka perlu mengubah diri mereka semata-mata untuk diterima. Apabila setiap pelajar berasa selamat untuk menjadi diri mereka yang sebenar, pendidikan dapat memenuhi tujuan tertingginya—bukan sahaja untuk membentuk minda yang berpengetahuan, tetapi juga untuk menyemai nilai kemanusiaan, empati dan belas ihsan."

~ Khoirul Aishah binti Hashan Sarker (pelajar)²⁴

Cadangan-cadangan dasar berikut dirumus berdasarkan dapatan kajian KRYSS Network yang mengambil kira perspektif, pengalaman dan realiti kehidupan pelajar serta guru yang menyertaikajian ini.²⁵ Cadangan-cadangan ini menekankan kepentingan memastikan keperluan, pengalaman dan pandangan kedua-dua kumpulan peserta kajian tersebut diberikan pertimbangan yang sewajarnya dalam usaha mewujudkan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif.

7.1 Menetapkan Prosedure Operasi Standard (SOP) yang Jelas Untuk Mengelakkan Pelaksanaan yang Bersifat Arbitrari

Maklum balas daripada guru menunjukkan bahawa masih terdapat kekurangan kesedaran dan pemahaman dalam kalangan pendidik mengenai garis panduan dan arahan yang dikeluarkan oleh KPM. Perkara ini dapat dilihat melalui amalan tertentu, seperti menjejaki pelajar di media sosial atau memuat naik gambar pelajar ke platform media sosial tanpa memperoleh persetujuan bertulis terlebih dahulu daripada pelajar atau ibubapanya.

Dalam era media sosial, terdapat juga pendidik yang menghasilkan kandungan dalam talian bersama pelajar sehingga meraih ratusan ribu tontonan dan interaksi. Walaupun amalan ini mungkin dilihat sebagai tidak memudaratkan, ia berpotensi mendedahkan pelajar kepada pelbagai risiko keselamatan, termasuk ancaman daripada pemangsa dalam talian. Selain itu, garis panduan berkaitan disiplin pelajar juga perlu dikaji semula. KPM perlu menetapkan SOP yang jelas bagi mengendalikan kes-kes yang boleh menjejaskan keselamatan dan

kesejahteraan pelajar serta mewujudkan persekitaran sekolah yang tidak selamat. SOP tersebut perlu berfungsi sebagai satu kerangka etika dan pelaksanaan yang sentiasa dikemas kini, disemak secara berkala dan disertakan dengan panduan tindakan yang jelas bagi tujuan pelaksanaan dan penguatkuasaan. SOP yang dibangunkan hendaklah bersifat terperinci, mudah difahami dan dikomunikasikan secara menyeluruh kepada semua pendidik serta warga sekolah. Ia tidak seharusnya sekadar diedarkan melalui surat pekeliling tanpa mekanisme yang jelas untuk memantau tahap pematuhan dan keberkesanan pelaksanaannya.

Pendidik, pegawai perkhidmatan pendidikan dan pihak pentadbiran (iaitu Ketua Bidang dan pegawai atasan), perlu menjalani pensijilan bagi mengesahkan pemahaman mereka terhadap SOP yang ditetapkan. Mereka juga perlu dipertanggungjawabkan atas kegagalan melaporkan pelanggaran SOP atau salah laku secara segera dan menyeluruh, selaras dengan tanggungjawab yang diamanahkan kepada mereka dalam sistem pendidikan.

7.2 Semakan Latar Belakang sebagai Syarat Mandatori

Pelajar yang terlibat dalam kajian KRYSS Network berkongsi beberapa pengalaman yang membimbangkan berkaitan tingkah laku pendidik dan warga sekolah. Di samping itu, terdapat juga kes-kes yang dilaporkan secara terbuka yang menunjukkan bahawa sesetengah pendidik dan kakitangan sekolah telah mempamerkan sikap perkauman, prasangka atau kecenderungan untuk membuat penilaian yang bersifat menghukum terhadap pelajar.

²⁴ KRYSS Network, *Safety through Inclusion: What Students Want*, hlm. 20–21. Petikan daripada zine ini telah dipinda bagi meningkatkan kejelasan dan keringkasan.

²⁵ KRYSS Network, *What Works, What Fails, What's Needed: Best Practices and Persistent Challenges in Creating Safe and Inclusive Malaysian Public Schools*.

Dalam keadaan yang lebih serius, terdapat juga kes yang melibatkan individu yang mempunyai rekod jenayah atau tingkah laku yang menimbulkan kebimbangan terhadap keselamatan dan kesejahteraan kanak-kanak.²⁶ Sehubungan itu, semakin latar belakang yang menyeluruh perlu dijadikan syarat mandatori dalam proses pengambilan dan pelantikan individu yang bekerja atau berinteraksi secara langsung dengan pelajar di sekolah.

Syarat ini hendaklah merangkumi pendidik, jurulatih sukan, sukarelawan, pembantu pengajar, pengawal keselamatan, pekerja kantin dan mana-mana individu lain yang mempunyai akses secara langsung atau berterusan kepada pelajar. Cadangan ini selaras dengan saranan yang pernah dikemukakan oleh bekas Menteri Pendidikan, Dr Maszlee Malik, bagi memperkukuh perlindungan pelajar dan memastikan persekitaran pembelajaran yang lebih selamat di sekolah.²⁷

7.3 Mengagihkan Kuasa dan Proses Membuat Keputusan kepada Pasukan Pelbagai Kepakaran dan Pelbagai Pihak Berkepentingan di Peringkat Tempatan

Cadangan untuk mengagihkan kuasa dan proses membuat keputusan berasaskan premis bahawa pihak di peringkat tempatan, termasuk sekolah dan komuniti setempat, lebih memahami keperluan serta cabaran yang dihadapi oleh pelajar di kawasan masing-masing. Oleh itu, mereka berada dalam kedudukan yang lebih baik untuk menentukan keutamaan serta mengagihkan sumber dan peruntukan yang dapat memberi manfaat secara langsung kepada pelajar.

Pengagihan kuasa ini perlu dilaksanakan berasaskan pendekatan yang berpusatkan pelajar serta penglibatan pelajar yang bermakna (seperti yang diuraikan dalam seksyen 3.1). Pada masa yang sama, kuasa membuat keputusan perlu dipindahkan secara berperingkat ke peringkat daerah dan sekolah, selaras dengan amalan yang telah dilaksanakan di beberapa negara seperti United

Kingdom, Sweden, Belanda, Finland, Kanada dan Australia.²⁸

Dalam konteks Malaysia, proses ini boleh dilaksanakan secara berfasa. Latihan dan sokongan yang mencukupi perlu diberikan kepada pengetua sekolah/guru besar memandangkan mereka memainkan peranan utama dalam pengurusan sekolah serta menjadi penghubung antara guru, ibu bapa dan pelbagai pegawai atasan dalam sistem pendidikan. Latihan tersebut perlu memastikan bahawa pihak pengurusan sekolah bersedia memikul tanggungjawab tambahan yang diberikan, dengan hala tuju, kerangka kerja dan mekanisme pelaksanaan yang jelas.

Bagi memastikan kuasa yang diagihkan tidak disalahgunakan serta prinsip ketelusan, integriti dan akauntabiliti terus dipelihara, keputusan berkaitan hal-ehwal sekolah perlu dibuat melalui pasukan pelbagai kepakaran dan pelbagai pihak berkepentingan. Walau bagaimanapun, pengagihan kuasa ini tidak boleh diterjemahkan sebagai pengukuhan hierarki kuasa yang sedia ada. Keberkesannya bergantung kepada sejauh mana persoalan-persoalan berikut dapat ditangani:

- Apabila ibu bapa dipanggil ke sekolah untuk membincangkan isu yang melibatkan pelajar, siapakah yang menentukan agenda perbincangan tersebut? Adakah ibu bapa benar-benar dianggap sebagai rakan kerjasama, atau sekadar pihak yang dipanggil untuk menerima keputusan yang telah ditetapkan?
- Adakah pelajar mempunyai kuasa sebenar dalam pasukan atau jawatankuasa yang berkaitan dengan keselamatan sekolah, atau mereka sekadar dilibatkan secara simbolik tanpa pengaruh yang bermakna terhadap keputusan yang dibuat?
- Apabila sekolah melibatkan ibu bapa dalam kes buli siber, perspektif siapakah yang paling banyak mempengaruhi proses membuat keputusan?

²⁶ "The 17-Year-Old Exposing Rape Culture in Malaysian Schools," *Al Jazeera*, Mei 19 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/19/the-17-year-old-exposing-rape-culture-in-malaysian-schools>. Antara contoh kes dalam talian ialah hantaran pada akaun Facebook pengetua sekolah pelajar Ain Husniza yang menggelarnya sebagai "anak syaitan".

²⁷ Malik, "Making Our Schools a Safer Place: a Proposal from an Ex-MOE."

²⁸ OECD, "How Decentralised Are Education Systems, and What Does It Mean for Schools?," ringkasan dasar, *Education Indicators in Focus*, Bil. 64 (2018), https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/11/how-decentralised-are-education-systems-and-what-does-it-mean-for-schools_7c1806fc/e14575d5-en.pdf

Kerjasama yang sebenar perlu berasaskan perkongsian kuasa dan tanggungjawab, bukannya sekadar proses perundingan atau penyampaian maklumat. Semua pihak yang terlibat perlu mengutamakan kepentingan terbaik pelajar dalam setiap keputusan yang dibuat. Pendekatan kolaboratif yang berpusatkan pelajar perlu diguna pakai dalam mengenal pasti pihak-pihak yang dipercayai oleh pelajar untuk memperjuangkan hak dan kepentingan mereka.

Dalam kes yang melibatkan buli, gangguan seksual atau serangan seksual, pelajar perlu diberikan ruang untuk menentukan individu yang akan menyokong mereka dalam proses tersebut. Individu ini boleh terdiri daripada ibu bapa, kaunselor, pekerja sosial, wakil pertubuhan masyarakat sivil, adik-beradik yang lebih dewasa atau anggota komuniti yang dipercayai.

Bagi kes yang melibatkan kesalahan jenayah, penglibatan profesional yang mempunyai latihan dan kepakaran dalam bidang perundangan hendaklah diwajibkan. Namun begitu, pelajar tetap perlu diberikan pilihan dalam menentukan pihak yang akan bersama mereka sepanjang proses tersebut. Pelajar yang terjejas juga perlu diberikan masa yang mencukupi untuk berinteraksi dengan pelbagai pihak yang terlibat dan membina rasa selesa serta kepercayaan terhadap mereka. Bagi urusan tadbir urus sekolah yang lebih umum, seperti pengurusan bajet atau program Persatuan Ibu Bapa dan Guru (PIBG), penglibatan ibu bapa adalah penting dan perlu terus diperkukuh.

Pada masa yang sama, mekanisme akauntabiliti perlu diwujudkan bagi memastikan pandangan pelajar tidak diketepikan. Khususnya, pelajar perlu diberikan hak untuk membantah atau menolak keputusan yang berpotensi memudaratkan mereka atau menambahkan risiko kemudaratan terhadap diri mereka.

7.4 Memastikan Ketelusan dalam Pelaporan Kes Buli, Gangguan Seksual dan Serangan Seksual serta dalam Dapatan Kajian KPM

Terlalu kerap sekolah berhadapan dengan tuduhan bahawa mereka cuba menyembunyikan isu dan permasalahan yang berlaku di persekitaran sekolah.²⁹ Pendedahan dapatan kajian dan laporan berkaitan kepada umum dapat membantu meningkatkan keyakinan serta kepercayaan masyarakat terhadap KPM dan sekolah-sekolah yang terlibat.

Ketelusan dalam pelaporan dan perkongsian maklumat juga dapat mewujudkan asas yang lebih kukuh untuk perbincangan awam serta menggalakkan komitmen yang lebih serius dalam menangani isu-isu

tersebut secara berkesan. Walau bagaimanapun, kajian yang dijalankan oleh KPM perlu menggunakan metodologi penyelidikan yang kukuh, teliti dan boleh dipertanggungjawabkan. Kaedah penyelidikan yang digunakan juga perlu diuraikan dengan jelas dalam laporan yang diterbitkan supaya dapatan dan kesimpulan yang dikemukakan dapat diteliti serta dinilai secara bebas oleh pihak luar.

Bagi meningkatkan kredibiliti dan integriti penyelidikan, dapatan kajian juga wajar diaudit atau disemak oleh pakar bebas daripada pihak ketiga, selaras dengan amalan yang diguna pakai oleh organisasi dan program antarabangsa seperti Pertubuhan Kerjasama dan Pembangunan Ekonomi (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) dan Program Penilaian Pelajar Antarabangsa (Programme for International Student Assessment (PISA)). KPM juga boleh mempertimbangkan untuk membenarkan agensi antarabangsa menjalankan kajian berkaitan isu-isu pendidikan dan kesejahteraan pelajar di Malaysia. Pendekatan ini pernah dilaksanakan melalui pelbagai inisiatif antarabangsa, termasuk Kaji Selidik Matlamat Pembangunan Lestari 16 (*SDG16 Survey Initiative*) oleh Program Pembangunan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (United Nations Development Programme (UNDP)), Kajian Kelompok Pelbagai Petunjuk (Multiple Indicator Cluster Surveys (MICS)) oleh Tabung Kanak-Kanak Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (United Nations Children's Fund (UNICEF)), serta OECD PISA Kerangka Kompetensi Global (Global Competence Framework).

Pendekatan yang lebih terbuka terhadap penyelidikan dan pelaporan bukan sahaja dapat memperkukuh keyakinan awam terhadap sistem pendidikan, malah dapat membantu memastikan dasar dan intervensi yang dilaksanakan benar-benar berasaskan bukti serta responsif terhadap pengalaman dan keperluan pelajar.

7.5 Pendekatan Pedagogi Berpusatkan Pelajar

Berdasarkan amalan terbaik antarabangsa, pendekatan pedagogi yang berpusatkan pelajar perlu memberi penekanan kepada pembinaan imej sendiri yang positif, keyakinan diri serta keupayaan pelajar untuk mencapai potensi mereka secara optimum. Pendekatan ini juga perlu mengiktiraf bahawa setiap pelajar mempunyai keperluan, kebolehan dan kadar perkembangan yang berbeza. Oleh itu, proses pembelajaran perlu memberi ruang kepada pencapaian pembelajaran yang lebih bersifat individu, dengan bimbingan dan sokongan yang bersesuaian daripada pendidik.

²⁹ "Don't Cover up Bullying, Schools Told," *The Star Online*, Januari 3, 2025.

<https://www.thestar.com.my/news/nation/2025/01/03/dont-cover-up-bullying-schools-told>

Margarita Peredaryenko and Avice Heng, "From Outrage to Action: Closing Malaysia's Loopholes on School Bullying," *Business Today*, Ogos 16, 2025.

<https://www.businesstoday.com.my/2025/08/16/from-outrage-to-action-closing-malaysia-loopholes-on-school-bullying>

Pelaksanaannya memerlukan penggunaan sumber sedia ada secara lebih strategik serta penilaian berkala terhadap keutamaan perbelanjaan sekolah bagi memastikan sumber dan peruntukan yang tersedia digunakan berdasarkan keperluan sebenar pelajar (rujuk seksyen 3.1). Pendekatan ini bukan sahaja dapat meningkatkan pengalaman pembelajaran pelajar, malah membantu mewujudkan persekitaran pembelajaran yang lebih inklusif, responsif dan berpusatkan keperluan mereka.

7.6 Pelaporan Mandatori Salah Laku serta Perlindungan Menyeluruh dan Bebas kepada Pemberi Maklumat

Gangguan dan pembalasan terhadap pemberi maklumat merupakan satu realiti yang membimbangkan dalam sektor pendidikan awam. Ancaman yang dihadapi oleh Ain Husniza, tiga remaja dari Sabah yang menjadi plaintif dalam kes Mahkamah Tinggi, serta guru pemberi maklumat KPM, Nurhaizah Ejab, merupakan antara contoh yang menunjukkan cabaran yang dihadapi oleh individu yang tampil melaporkan salah laku.³⁰

Pelajar, guru dan ibu bapa yang melaporkan salah laku oleh pendidik perlu diberi ruang untuk didengar, dipercayai dan dilindungi. Mereka juga perlu diberikan sokongan fizikal, mental dan emosi yang sewajarnya oleh pihak bebas yang mempunyai kelayakan dan kepakaran yang relevan, dan bukannya bergantung sepenuhnya kepada KPM.³¹

Pada masa yang sama, dasar perlindungan pemberi maklumat KPM pada masa ini menimbulkan kebimbangan kerana saksi dalam prosiding tatatertib, sivil atau jenayah tidak layak memohon perlindungan sebagai pemberi maklumat.³² Keadaan ini mewujudkan dilema yang tidak munasabah, di mana saksi yang terlibat dalam kes yang berlaku di sekolah terpaksa memilih antara memberikan keterangan dalam prosiding yang dibawa oleh mangsa, ataupun mengekalkan perlindungan yang diberikan kepada mereka sebagai pemberi maklumat.

Hakikatnya, sekiranya pemberi maklumat tidak berasa selamat untuk membuat laporan, adalah sukar untuk mendapatkan gambaran sebenar tentang keadaan yang berlaku di lapangan. Oleh itu,

KPM perlu mewajibkan pelaporan semua kes salah laku dan insiden disiplin, sama ada melibatkan pendidik mahupun pelajar, bukan sahaja kepada pihak sekolah dan KPM, tetapi juga kepada ibu bapa atau penjaga dalam tempoh masa yang ditetapkan dan boleh dikuatkuasakan.

Selain itu, setiap tindakan disiplin yang diambil oleh pendidik atau pegawai perkhidmatan pendidikan terhadap pelajar hendaklah dimaklumkan kepada ibu bapa atau penjaga melalui mekanisme pelaporan yang jelas, telus dan boleh dipertanggungjawabkan. Langkah-langkah ini penting bagi memastikan ketelusan, memperkukuh akauntabiliti serta mewujudkan persekitaran pembelajaran yang lebih selamat untuk semua pelajar.

7.7 Menginstitusikan dan Menyeragamkan Amalan Terbaik di Semua Sekolah

Guru dan pelajar yang menyertai kajian KRYSS Network ini berkongsi bahawa sebahagian daripada amalan terbaik yang dikenal pasti lahir daripada inisiatif individu pendidik. Malah, kebanyakan amalan terbaik yang dikenal pasti bergantung kepada usaha dan komitmen guru-guru tertentu, dan bukannya hasil daripada pelaksanaan dasar yang sistematik. Kajian KRYSS Network mengenal pasti pelbagai contoh amalan sedemikian, termasuk seorang guru di sekolah Orang Asli yang membangunkan pendekatan pedagogi yang pelbagai dan responsif kepada keperluan pelajar, seorang jurulatih yang mengambil langkah aktif untuk menangani isu pengasingan sosial dalam kalangan pelajar, serta seorang guru besar yang secara konsisten mengingatkan warga sekolah tentang kepentingan persetujuan dalam interaksi dengan pelajar.³³

Walaupun usaha-usaha ini wajar dihargai, pendekatan yang bergantung kepada inisiatif individu bermaksud peluang pelajar untuk menikmati persekitaran pembelajaran yang lebih selamat dan inklusif banyak bergantung kepada pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan yang kebetulan berada di sekolah mereka. Pendekatan yang bergantung kepada individu juga tidak mampan dalam jangka panjang kerana pendidik yang cemerlang boleh berpindah, bersara, meninggalkan profesion atau mengalami kelesuan upaya.

³⁰ Hadi Azmi, "Malaysian Teen Threatened for Revealing Her Teacher Joked About Rape," *Benar News*, Mei 6, 2025,

<https://www.benarnews.org/english/news/malaysian/my-teen-rape-threat-05062025170623.html>;

Cynthia D. Baga, "For Raising Issue of Teacher Not Attending Class for Months: 'Ex-Teacher Tells of Death Threats,'" *The Daily Express*, November 25, 2022,

<https://www.dailyexpress.com.my/news/203267/for-raising-issue-of-teacher-not-attending-class-for-months-ex-teacher-tells-of-death-threats>;

Jason Santos, "Students Who Sued Their Teacher for Skipping Classes to Get Day in Court," *The Vibes*, September 2, 2022,

<https://www.thevibes.com/articles/education/70330/students-who-sued-their-teacher-for-skipping-classes-to-get-day-in-court>.

³¹ Desmond Davidson, "TI-M Gesa KPM Lindungi Guru Pemberi Maklumat," *The Malaysian Insight*, Julai 26, 2023,

<https://www.themalaysianinsight.com/bahasa/s/454113>.

³² Amirul Aiman, "Review Whistleblower Policy to Widen Protection, Education Ministry Told," *Free Malaysia Today*, Julai 28, 2023,

<https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2023/07/28/review-whistleblower-policy-to-widen-protection-education-ministry-told>.

³³ KRYSS Network, *What Works, What Fails, What's Needed: Best Practices and Persistent Challenges in Creating Safe and Inclusive Malaysian Public Schools*.

Selain itu, penumpuan yang berlebihan kepada naratif “guru luar biasa” berisiko menutupi kelemahan sistemik dalam sekolah awam dan mengalihkan perhatian daripada persoalan yang lebih penting, iaitu mengapa amalan-amalan terbaik yang telah dikenal pasti masih belum diseragamkan dan dilaksanakan secara berkesan di seluruh sistem pendidikan. Oleh itu, sokongan institusi yang kukuh perlu diwujudkan bagi memastikan semua pendidik dan pegawai perkhidmatan pendidikan mempunyai ruang, sumber dan sokongan yang diperlukan untuk melaksanakan inovasi ke arah mewujudkan persekitaran pembelajaran yang lebih selamat dan inklusif.

Semua pelajar mempunyai hak yang sama untuk menikmati persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif. Oleh itu, tahap keselamatan dan inklusiviti yang dinikmati oleh pelajar tidak seharusnya bergantung kepada individu tertentu, sebaliknya perlu ditentukan oleh standard kualiti yang konsisten dan dijamin oleh KPM. Ini bermaksud penghargaan terhadap kepelbagaian sosioekonomi dan hak asasi manusia sejagat bukan sahaja perlu digalakkan, malah perlu dijadikan sebahagian penting daripada kurikulum pendidikan.

Pada masa yang sama, isu pembiayaan sekolah awam turut perlu diberi perhatian. KPM perlu menjalankan audit sumber secara mandatori bagi menentukan perkara-perkara berikut:

- Apakah nisbah minimum tenaga kerja yang diperlukan untuk memastikan persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif?
- Berapakah kos yang perlu ditanggung untuk menyediakan latihan guru yang menyeluruh, dengan mengambil kira jurang pengetahuan, kemahiran dan sikap yang dikenal pasti oleh guru dan pelajar?
- Apakah pelaburan infrastruktur yang diperlukan untuk menangani isu kebolehcapaian yang dibangkitkan oleh pelajar dan guru?
- Berapakah kos yang perlu ditanggung untuk melaksanakan semua amalan terbaik secara sistematik di seluruh negara, serta memastikan keberkesanannya diukur berdasarkan hasil yang berkaitan dengan keselamatan dan inklusiviti pelajar?

7.8 Menubuhkan Ombudsman Awam yang Mempunyai Kuasa Penguatkuasaan di Sekolah

Apabila pelaku salah laku merupakan penjawat awam, laluan untuk mendapatkan perlindungan, akauntabiliti dan keadilan boleh menjadi lebih rumit. Dalam kes-kes yang serius, salah laku oleh pendidik dan/atau pihak pengurusan sekolah boleh merangkumi usaha menutup kes, kegagalan mengambil tindakan terhadap laporan yang berasas, pemalsuan bukti, gangguan terhadap saksi serta pelbagai bentuk penyalahgunaan kuasa yang lain. Kempen Tiada.Guru telah mendokumentasikan beberapa kes yang menunjukkan betapa seriusnya isu-isu ini, termasuk kelemahan dalam aspek akauntabiliti dan ketelusan terhadap masyarakat umum.³⁴ Dalam keadaan sedemikian, campur tangan daripada sebuah badan penyiasatan dan penguatkuasaan yang bebas adalah penting bagi memastikan keadilan dapat ditegakkan dan keyakinan awam dapat dipulihkan.

Ombudsman Awam boleh berperanan menyediakan perlindungan bebas kepada pemberi maklumat, menjalankan siasatan terhadap salah laku sama ada berdasarkan aduan yang diterima atau atas inisiatif sendiri, serta mengambil tindakan tatatertib, tindakan pemulihan, tindakan punitif atau tindakan perundangan yang bersesuaian terhadap pegawai yang terlibat. Bagi mengelakkan konflik kepentingan yang sebenar atau yang boleh menimbulkan persepsi konflik kepentingan, Ombudsman Awam tidak seharusnya melantik bekas penjawat awam, ahli politik atau ahli keluarga terdekat mereka sebagai pegawai dalam institusi tersebut.

Sebaliknya, institusi ini perlu dianggotai oleh kaunselor, pakar perundangan hak kanak-kanak, pekerja sosial, serta anggota masyarakat yang telah melalui proses saringan dan penilaian yang sewajarnya. Pegawai tertinggi Ombudsman Awam juga tidak seharusnya dilantik oleh pihak Eksekutif, termasuk Perdana Menteri. Sebaliknya, mekanisme pelantikan yang bebas, telus dan demokratik perlu diwujudkan bagi menjamin kebebasan institusi tersebut. Bagi mengukuhkan lagi kebebasannya daripada campur tangan pihak Eksekutif, peruntukan kewangan Ombudsman Awam boleh ditetapkan berdasarkan peratusan tertentu daripada belanjawan tahunan negara. Pendekatan ini dapat memastikan institusi tersebut mempunyai sumber yang mencukupi untuk melaksanakan fungsi pengawasan, penyiasatan dan penguatkuasaan secara berkesan.

³⁴ Ibid. Rujuk Lampiran 3.

Ombudsman Awam yang dicadangkan juga perlu mempunyai unit khas di peringkat kebangsaan yang memberi tumpuan kepada kes-kes yang melibatkan kanak-kanak dan institusi pendidikan. Melalui mekanisme ini, setiap sekolah dapat dipantau secara lebih berkesan oleh pegawai Ombudsman Awam yang ditugaskan. Pegawai Ombudsman Awam yang berkhidmat dalam sektor pendidikan tidak seharusnya terdiri daripada pengetua, guru, pegawai perkhidmatan pendidikan atau mana-mana pegawai KPM, memandangkan mereka perlu berfungsi sebagai saluran bebas bagi menerima dan menangani aduan yang melibatkan salah laku pendidik atau pihak sekolah. Mereka juga boleh berperanan sebagai pihak bebas yang membantu pelajar membuat laporan terus kepada Polis Diraja Malaysia (PDRM) atau Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM), tanpa campur tangan yang tidak wajar daripada mana-mana pihak.

Salah satu kelebihan utama Ombudsman Awam ialah keupayaannya untuk memastikan siasatan dijalankan oleh pihak yang mempunyai kepakaran yang sesuai dan bebas daripada konflik kepentingan, berbanding meletakkan tanggungjawab tersebut kepada pendidik yang tugas utamanya adalah mengajar.³⁵

Bagi menjamin kebebasan institusi ini, Ombudsman Awam perlu diwujudkan sebagai sebuah badan berperlembagaan yang bebas daripada cabang Eksekutif kerajaan. Institusi ini juga perlu menerbitkan laporan secara berkala dan terbuka mengenai tindakan yang telah diambil, tertakluk kepada tempoh masa yang jelas untuk menyelesaikan siasatan, mempunyai kuasa untuk menguatkuasakan keputusan hasil siasatan, serta diaudit oleh badan

bebas yang tidak berada di bawah kawalan kerajaan. Langkah-langkah ini penting bagi memastikan ketelusan, akauntabiliti dan keberkesanan institusi tersebut dalam melindungi hak, keselamatan dan kesejahteraan pelajar.

8.0 Kesimpulan

Cadangan yang dikemukakan dalam ringkasan dasar ini mencerminkan suara, pengalaman dan aspirasi pelajar serta guru mengenai ciri-ciri persekitaran pembelajaran yang selamat dan inklusif di sekolah awam Malaysia. Walaupun pelbagai inisiatif yang dilaksanakan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) wajar diiktiraf dan dihargai, adalah penting untuk mengakui bahawa masih terdapat jurang dalam aspek pelaksanaan dan penguatkuasaan. Jurang-jurang ini telah menyumbang kepada berlakunya prasangka, sikap berat sebelah, diskriminasi dan stigmatisasi yang menjejaskan pengalaman, keselamatan dan kesejahteraan pelajar. Dasar alternatif dan cadangan dasar yang diketengahkan dalam ringkasan dasar ini berpotensi memperkukuh usaha mewujudkan persekitaran pembelajaran yang benar-benar selamat, inklusif dan berpusatkan pelajar. Dengan komitmen yang berterusan daripada semua pihak, sekolah dapat menjadi ruang yang membolehkan setiap pelajar, tanpa mengira latar belakang, berasa dihargai, dilindungi dan diterima, serta diberikan peluang yang saksama untuk belajar, berkembang dan mencapai potensi sepenuhnya.

³⁵ Parliament Must Establish an Ombudsman for Schools," *Tiada.Guru*, November 12 2025, <https://tiada.guru/updates/parliament-must-establish-an-ombudsman-for-schools-external-and-independent-enforcement-emancipation-from-moe>; "The Public Ombudsman, a Summary: Make Justice the Default," *Tiada.Guru*, Mei 31 2023, <https://tiada.guru/updates/fixing-the-public-ombudsman-summary-make-justice-the-default>. Rujuk hujah yang menyokong penubuhan Ombudsman Awam yang bebas.

References

- Aiman, Amirul. "Review Whistleblower Policy to Widen Protection, Education Ministry Told." *Free Malaysia Today*, Julai 28, 2023. <https://www.freemalaysiatoday.com/category/nation/2023/07/28/review-whistleblower-policy-to-widen-protection-education-ministry-told>.
- Al Jazeera. "The 17-Year-Old Exposing Rape Culture in Malaysian Schools," Mei 19, 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/19/the-17-year-old-exposing-rape-culture-in-malaysian-schools>.
- Annuar, Amalina, and Muhammad Khairil Rumaling. "Behind the Cane: A Systematic Review of Corporal Punishment Among Children in Malaysia." *Malaysian Journal of Pediatrics and Child Health* 31, no. S1 (Julai 9, 2025): 42–53. <https://doi.org/10.51407/mjpch.v31is1.362>.
- Asmuni, Puteri Ayufiza. "Reinforcement of Gender Stereotyping in Malaysian Primary English Textbooks." *Arab World English Journal* 14, no. 3 (September 24, 2023): 66–86. <https://doi.org/10.24093/awej/vol14no3.5>.
- Azmi, Hadi. "Malaysian Teen Threatened for Revealing Her Teacher Joked About Rape." *Benar News*, Mei 6, 2021. <https://www.benarnews.org/english/news/malaysian/my-teen-rape-threat-0506202170623.html>.
- Baga, Cynthia D. "For Raising Issue of Teacher Not Attending Class for Months: 'Ex-Teacher Tells of Death Threats.'" *The Daily Express*, November 25, 2022. <https://www.dailyexpress.com.my/news/203267/for-raising-issue-of-teacher-not-attending-class-for-months-ex-teacher-tells-of-death-threats>.
- Child Rights Coalition Malaysia. *Status Report on Child Rights in Malaysia 2019*. Laporan. Petaling Jaya: Child Rights Coalition Malaysia, 2020. <https://wao.org.my/wp-content/uploads/2020/11/CRCM-STATUS-REPORT-2019-FINAL.pdf>.
- Davidson, Desmond. "TI-M Gesa KPM Lindungi Guru Pemberi Maklumat." *The Malaysian Insight*, Julai 26, 2023. <https://www.themalaysianinsight.com/bahasa/s/454113>.
- End Corporal Punishment. *Corporal Punishment of Children in Malaysia*. Geneva: Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2024. <https://endcorporalpunishment.org/wp-content/uploads/country-reports/Malaysia.pdf>.
- Inner Eastern Psychology. "Ask a Psychologist: Differences Between Internalising and Externalising Behaviours in Children, and Psychological Management," September 25, 2025. <https://www.innereasternpsychology.com.au/resources/internalising-vs-externalising-behaviours-whats-the-difference>.
- Jailani, Aira. "PDRM Authorised to Inspect Mobile Phones Without Warrant on Suspicion of Criminal Activity." *Gempak*, Januari 14, 2025. <https://gempak.com/rojakdaily/news/pdrm-authorised-inspect-mobile-phones-out-warrant-suspicion-criminal-activity-95116>.
- Justice for Sisters, KRYSS Network and SIS Forum. *Behind Classroom Walls: Unpacking Moral Policing in Malaysian Public Schools*. Malaysia: Justice for Sisters, 2025. <https://justiceforsisters.org/resources/behind-classroom-wallsunpacking-moral-policing-in-malaysian-public-schools>.

- KRYSS Network. *What Works, What Fails, What's Needed: Best Practices and Persistent Challenges in Creating Safe and Inclusive Malaysian Public Schools*. Petaling Jaya: KRYSS Network, 2026. <https://www.kryss.network/wp-content/uploads/2026/05/SILE-Research-Report.pdf>.
- Malek, Zaid. "Why Police Phone Checks in Malaysian Schools May Be Unconstitutional." *Aliran*, November 3, 2025. <https://m.aliran.com/civil-society-voices/why-police-phone-checks-in-malaysian-schools-may-be-unconstitutional>.
- Malik, Maszlee. "Making Our Schools a Safer Place: a Proposal from an Ex-MOE." *The Malay Mail*, Mei 20, 2021. <https://www.malaymail.com/news/what-you-think/2021/05/20/making-our-schools-a-safer-place-a-proposal-from-an-ex-moe-maszlee-malik/1975557>.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2013*. Laporan kerajaan. Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2014. <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/MEB%20Annual%20Report%202013.pdf> (diakses Januari 21, 2026).
- Kementerian Pendidikan. *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2014*. Laporan kerajaan. Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2015. <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/MEB%20Annual%20Report%202014.pdf> (diakses Januari 4, 2026).
- Ministry of Education Malaysia. *Malaysia Education Blueprint: Annual Report 2023*. Laporan Kerajaan. Putrajaya: Federal Government Administrative Centre, 2024. <https://www.moe.gov.my/storage/files/shares/Dasar/PPPM/PPPM%20Laporan%20Tahunan%202023%20%28BI%29.pdf> (diakses Januari 21, 2026).
- OECD. "How Decentralised Are Education Systems, and What Does It Mean for Schools?" Policy brief. *Education Indicators in Focus*, no. 64 (2018). https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/11/how-decentralised-are-education-systems-and-what-does-it-mean-for-schools_7c1806fc/e14575d5-en.pdf.
- Peredaryenko, Margarita, and Avice Heng. "From Outrage to Action: Closing Malaysia's Loopholes on School Bullying." *BusinessToday*, Ogos 16, 2025. <https://www.businesstoday.com.my/2025/08/16/from-outrage-to-action-closing-malaysias-loopholes-on-school-bullying>.
- Rahim, Faida. "RIMUP Gagal Tepati Tujuan Asal—Dr Anuar." *Astro Awani*, Jun 28, 2023. <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/rimup-gagal-tepati-tujuan-asal-dr-anuar-425793>.
- Santos, Jason. "Students Who Sued Their Teacher for Skipping Classes to Get Day in Court." *The Vibes*, September 2, 2022. <https://www.thevibes.com/articles/education/70330/students-who-sued-their-teacher-for-skipping-classes-to-get-day-in-court>.
- Sautner, Brenda. "Inclusive, Safe and Caring Schools: Connecting Factors." *Developmental Disabilities Bulletin* 36, no. 1–2 (2008): 135–67. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ828951.pdf>.
- Sinar Harian. "Guru Didakwa Gantung Tudung Pelajar Dipindahkan ke Sekolah Lain—Pengaruh Pendidikan Negeri," Januari 19, 2026. <https://www.sinarharian.com.my/article/764609/berita/semasa/guru-didakwa-gantung-tudung-pelajar-dipindahkan-ke-sekolah-lain---pengaruh-pendidikan-negeri>.
- The Malay Mail. "Shah Alam High Court Orders Ex-Teacher to Pay RM85,000 for Assaulting Student with Broom at Selayang School," Oktober 11, 2024. <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2024/10/11/shah-alam-high-court-orders-ex-teacher-to-pay-rm85000-for-assaulting-student-with-broomstick-at-selayang-school/153280>.

- The Star Online. "Don't Cover up Bullying, Schools Told," Januari 3, 2025.
<https://www.thestar.com.my/news/nation/2025/01/03/dont-cover-up-bullying-schools-told>.
- Tiada.Guru. "Parliament Must Establish an Ombudsman for Schools," November 12, 2025.
<https://tiada.guru/updates/parliament-must-establish-an-ombudsman-for-schools-external-and-independent-enforcement-emancipation-from-moe>.
- Tiada.Guru. "The 2020 High Court Judgment," April 26, 2024,
<https://slides.com/tg-campaign/2020-high-court-judgement>.
- Tiada.Guru. "The Public Ombudsman, a Summary: Make Justice the Default," Mei 31, 2023.
<https://tiada.guru/updates/fixing-the-public-ombudsman-summary-make-justice-the-default>.
- Towl, Patty, and Sheryl A. Hemphill. *Safe, Supportive, and Inclusive Learning Environments for Young People in Crisis and Trauma: Plaiting the Rope*. United Kingdom: Routledge, 2020.
<https://books.google.com.my/books?hl=en&lr=&id=7AfpDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT5&dq=safe+and+inclusive+learning+environment&ots=TsuSuo8mAm&sig=00ipbZpnQhaO-XLsaUBtA45imzA#v=onepage&q=safe%20and%20inclusive%20learning%20environment&f=false>.
- Toyat, Jude. "Educational Caning Still Allowed in Schools, Says Education Ministry Officer." *The Borneo Post*, Oktober 17, 2025. <https://www.theborneopost.com/2025/10/17/educational-caning-still-allowed-in-schools-says-education-ministry-officer>.
- World Health Organization. "Corporal Punishment of Children and Health," Mei 11, 2026.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/corporal-punishment-and-health>.
- World Health Organization. *Corporal Punishment of Children: The Public Health Impact*. Geneva: World Health Organization, 2025.
<https://www.who.int/westernpacific/publications/i/item/B09424>.